

Bitare: Bible for Matthew

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Matthew

1

¹Efu yi eyarē yi Ansu wu ezo Yeso nwan wu Dauda nwan wu Ibrahim. ²Ibrahim anarē tētan wu Ishaku, Ishaku anarē Anarē tētan wu Yakubo anarē tētan wu Yauda, bokushi ba bondo ba mam. ³Yauda anarē tētan wu Perez ba Zerah bondo ba Abwano ba Tamar, Perez a tētan wuh Hezron, Hezron a tētan wuh Ram. ⁴Ram anarē tētan wu Amminadab, Amminadab atētan wu Nahshon, nahshon, ha a tētan wu Salmon. ⁵Salmon anarē tētan wu boaz wu ana bwanēba Rahab, Boaz ha a tētan wu Obed nwan wu ana bwanē ba Ruth. Obed tētan wu yessi. ⁶Yessi anarē tētan wu Daudu. ngum Daudu tētan wu Solomon wu ana bwane ba okasē wu Uriah⁷Solomon anarē tētan wu Rohaboam, Rohaboam ha a tētan wu Abijah, Abijah atEtan wu Asa. ⁸Asa anarē tētan wu Jehoshaphat, Jehoshaphat ha a tētan wu Joram. Joram a ezoyi Uziah⁹Uzziah ha anarē tētan wu Jotham, Jotham tētan wu Ahaz, Ahaz ha a tētan wu Hezekiah. ¹⁰Hezekiah anarē tētan wu Manasseh, manasseh ha a tētan wu Amon, Amon a tētan wu Josiah. ¹¹Josiah anarē ezoyi Jechoniah ba bondo ba mam mbwa wu bana kyasē ba nē berē wu babila¹²Kakata wu ba kyasē ba nē babila, Jechoniah anarē tētan wu Shealtiel, Shealtiel ha a ezoyi Zerubbabel, ¹³Zerubbabel anarē tētan wu Abiuda, Abiuda ha a tētan wu Eliakim, Eliakim ha a tētan wu Azor. ¹⁴Azor anarē tētan wu Zadok, Zadok ha a tētan wu Achim, Achim ha a tētan wu Aliud¹⁵Aliud anarē tētan wu Eleazar, Eleazar ha a tētan wu Mathan, Mathan ha a tētan Yakubo. ¹⁶Yakubo anarē tētan wu Jose onyu wu Maryamu wu ana bwanē Yeso wu banē tongun Christi. ¹⁷Ezoyi Ibahi tusafa Daudu ema tusaka oyuatē mbe enye, yarē tashi ba Daudu tusafa mbwe wu bana kyasēndēnē berē wu Babila ema tusaka oyuatē mbe enye, yarē tashi bun mbwe wu bana kyasēbane berē wu Babila tusafa mbwe wu bana bwanē Yeso, ema tusaka oyuatē mbe enye¹⁸Ebwayi Yeso ena bura Bēsē miyin mbwe wu Yusufu aana binnē maryamu ha badē fwana letan su balezōkē ama ba effin yi otete wu sheu. ¹⁹Yusufu onyuna ntē wu Esēmayi cin adē kotu ndē a hawu kufkoru bonto kēmsu am nēmana ekatēloka shi wu shing miyin. ²⁰Arē enēmana yingya kunko, kese wu Esangē am bafa wu ezem kunko am juankan wu nde, "Yusufu nwan wu Daudu, kadē lobucatē eta okawa shi ndē Efinyingya ha a bōrē otētē wu sheu. ²¹Aka bwa nwan oka jua wu edōkē Yeso nki a wundu aka tamshinē bonto bana ehē yi ba kunko"²²Engya ha egwan nki efayi sheshi ejua yi kese wu Esangē ana juana katē nē nde ²³"Ezabutu yi okasē eka yirasē enbwa nwan baka tongun edōkē yi nayi Immanuel" Egagi erē ndē Esangē erē ba bēsē"²⁴Bēsē Yusufu a binkenē kuyoto kēm am batēsē kinwatē nki kese wungwa a juankan nē wu am tashi okana. ²⁵Adē letatan wu bēsē okasē su tusandē mbwe wu ana bwanē nwana. Anjua Edōkē yina Yeso

2

¹Kakata wu bana bwanē Yeso betēlami berē wu yauda, mbwe wu ngum Hiridu, bonto ba eleka bomombo bam cimbiya okotu wu berē wu kayana bam yiraba wurishelima, baka juanande. ²"Wu ba bwanē ngum wu berē wu bayauda ha arē omu aha?, kile ka ezutsu yi na okotu wu berē kayana ki banē nde ki nyade wu". ³Bēsē ngum Hiiridu angwanē miyin, am biasē essēma bang, a miyindu ba bonto ba wurishelima. ⁴Hiridu am tongu boku ba pasito ba ankaa ba bonto ba enyakē, am bihi biba bana. "A omuwu aha ba bua nē Almasihu ndu?" ⁵Bam makē wu, "A Betelami bōrē wu Yauda, nki a miyindu ntē ndu eha ebuka a nyakē nē. ⁶Weh nwe, Betelami, bōrē wu Yauda, ada weh ndu wu a tehecinē bonto ba banzē berē" wu Yauda kēm su, nki a kabē ntē wu aka tsanē engum aka cimiyanē, wu aka dumnē ntē wu aka lekocu nē bonto bam Israila,"⁷Hiridu am tongu boku bonto nba eleka abōbarē am bihi fumbusu bo mbwe ndu ezutsu ngi ena cimiya nē. ⁸Am etēmasē ngutu bo Betelami, yende, "Ndōnē bi tsengē lenyansa banē meh nwan ndungwa. Adum nde bi fa kawu nya, tabanē meh ekum ngi, ndōke meh nwe nka ndē nyade ngwa wu".⁹Kakata wu bangwa wura ka ejua yi ngum ndu, bam koshi ojoho wuba, bam le zōkē ha ezutsu yi bana lengecoku yi berē yi kayana ha erē ekundu yiba, em ba emtem tarē shi ejingi nwandun gwa anē. ¹⁰Bēsē ba lenē ezutsu yingya, bamna anworu bang. ¹¹Bam yirandē obam ndu kēm, bam le nwandu boku shi ba man wu ebwa Mariyamu bam gwa gumshi ekundu yi na bam na anworu bang. Bam mbaka nsēnda wuba bam hawu ata wa nwen-nwen. ¹²Esangē emmuu bo atu ezem kēm nde bajata lekyasēndē bōrē Hiridu, nki miyin bam kyasēndē berē wuba katsa ojoho omondu kēm. ¹³Kakatawu bama cunwa ka, kese wu eyuamshi omondu am ba fa Yusufu ezem kunko, nde, "cunwa, takoshi nwan wungwa ba man, loo su, ngutu ndē berē wu Masar, dum hanyo tusa mbwe wu n'naka makē nē wue, nki Hiridu enēnganēm nde a wura nwandu". ¹⁴Bucu ndu Yusufu am cunwa am tako nwandu ba man bam ngutu berē wu Masar. ¹⁵Am dum bakē hanyo tusa mbwe wu ekii yi Hiridu. Engya ena gwa nki efayisheshi eya yi cubasē ana juana nē ba biba ba eha ebuka yinayi bana juanē nde, "Berē wu Masar kunko nyunē nwannom"¹⁶Bēsē Hiridu a lenē ba eleka bangwa bama leja ka wu miyin ha, am biyasē esēma. Am tēmasē bama wuramshi bondo ba binumbusu ba Betalami kafa cindē, ehayarē ashindo yerē-yerē bēsē ana ngwa nē ba bonto ba eleka bangwa"¹⁷A mbwe wu ba fayisheshi nē ejua yi oba wu eha ebuka Irimiya. ¹⁸"Bam ngwa eya RAMA kunko, egya ba esēma yi erōkē, anarē RAHILA ana gyanē nki bondo bana, yekēsē shi zōkē wu am dasē shi enyangē nki bondo ba nada susu."¹⁹Mbweh wu Hiridu ana kiinē, Ngwanē, kese wu eyuamshi am ba bōrē Yusufu ezem kunko Masar am jua bu nde, ²⁰"Cunwa eteh otakotu nwandu ba man bi ngutu bōrē wu Isrela, nki ba bana nēnganwu ewura bama kiika," ²¹Yusufu am cunwa, am ta nwandu ba man, bam ngutu bōrē wu Isrela.²²Gwa bēsē ngwa nē nde Akilayus a tsanē engum Judiya kakata wu ekii yi tētan Hiridu, bucatē bum ko endē hanyondū. Kakata wu Essangē ena muunē wu otu ezem kunko, am ngutu yira bōrē wu Galilee. ²³Am cunwa am ngutu edum berē wu banē banē Nazarati. Engya anki efayisheshi eya yi bakese ba eha ebuka bana jwana nē nde, ba naka tongu wu ntē wu Nazarati.

3¹ Esə yingyawe kenko Yoana wu anə cimbinəm mongomo am eba eha enka yi Essangə ocha ba yauda kəm, Yende² kyansən bana bərə essangə nki Engum yi essangə ema naka ashushua." ³Nki Ongwaha a Ntə ndu eha enka Ishaya ana jwananə ejwa yina yende, Eya emongi yi-e tongu chimbiyanem ocha kəm nanyansə ne ojoho wu To-o , yormsə nə eyuhu yina,"⁴Yoana ana sorunəm Ebarə yi kigu ki Enyam yi akun aba mbwayi wu kigu kigu kibun kəm. bi-eya bina aba Nbwa aba eyoku yi ocha kəm. Bonto ba wurushelima aba bayaude aba⁵ Bonto ba ba tsanə eham yi gam wu urudun katsa bam chində ende kanako, ⁶Ban yirashi epu ebə yiba aka cimbinbo mongomo mu sheu gam wu Uruduun kunko.⁷ Abəsə alenə ba farisa amutu aba ba Saduki ba banəm nki aka cimbin bo mongomo mu sheu am jwa bobo nde bən bondo ba eyo a anu a mu nə Bən ɔtu nde bi lo chimbiya Esəma yi enə ba nəm kənko? ⁸Bua nə bondo ba baka makəkya nə Ekyasən yiban⁹ Enəmana gwanə nde bi jwande Ibrahim a chubansu. Nki njwankan bən nde essangə eka ha tami Ibrahim Bondo azəkə atta wangwa kəm.¹⁰ Mpungwaha zəkə ha Efukangi bama katə ka yi ba Nkin ba bitə Katsa nki minyin ha kiti ki pra nə emu Esangə yi chuang nya baka gwatə loka ki ba faki ogochu nko. ¹¹Meh Nchimbin Bən mogomo Nki Ekyasən chimbya yi Ebə kəm wu anə banə kakatawum ha, a kyachi meh gbang zəkə ki abakəm kina nkazə dukukə tami ki su wu aka cimbin bən mogomo mu ɔtətə wu sheu ba oguchu. ¹²Ntuka wuna wu ekukyu Arə obo wuna kunko kem aka kunka tamshi nwa mogomo muna an katə biyan bina ntara wunawu nko nbibi bə ha aka kaha bi ba oguchhu bakəzə nyimesə tami nya su. ¹³Yeso ameh cimbiya Galili Eba gam wu Urudun nde Yuana aka cibi wu mongomo mu sheu. ¹⁴Yuana a na lezəkə nki etemsəwu, am jwa bu de "Aweh oka cimbi nə meh Mongomoha om ba pen ba kam?". ¹⁵Yeso Am ekotu ha wu an juanka wu nde ha meh efyarə ngi, enyanzen Nde ki fayiyesheshi Echingə yisəsə" gonkugwa Yuana an ha wu efiarə ngi. ¹⁶Kakata wu ba cimbi nə wu mongomo mu ha Yeso am chunwaba mongomo mundu kəm abando katsa abətə am abaka hashiwu am leh ɔtətə wu essangə on shuwa nəm bəsə Ebumbu om shhuwa ofu wunawu katsa. ¹⁷Eya am shuwa abətə ongwaha a nwan wum wu endo meh nanəm esema-ewuratə bu gbang.

4

¹Gwa'a ɔtətə omcicita Yeso ochakəm nki ntə wu ba ocha wungwa aka makəle wu. ²Ana jiozoku esə okuməntə kiharə buchu ba esankasa ezo ennawu. ³Ntəndue emakəle amba am jwanka wu nde, "adumnde a weh nwan wu Essangənya, haa eya yi anka ba ata wangwa ama dum bunambu bu detən". ⁴Yeso am kotu hawu nde, "erə enyakə kunko ndə, 'ntə, adenyangə nəm ba bunambu bu detən kəkanasu, a ba ejwa yi echimiyanə ozoku wu Essangəkəm".⁵ miyindu shetan am tandəwu ngunyu wu kuta wu sheu am temsə shi wu abətə eja yi etərəsəcinə ɔtuta wu Es'sangə katsa. ⁶Am juankam wu nde, "adunde a weh nwan wu Es'sangə nya, lokasha Egungyu yi be ashindo, nki erə Enyakəhənkə nde, "akaha ba kesebana Eyayi anka nde bama lechuweh" baka ta weh abowaba-kunko nki ojata a dukunta ba eta.⁷Yeso am jwanka wu erə enyakə kunko bun, ojata emakəle To'o Essangə yi beh. ⁸Ntə wu asungu wungwa am takota bun wu bam nwa ndutu katsa abətə ankyawu angum wa berə wungwa bokushiba Engi'im yiba. ⁹Am jwankam wu, "Bin-gyabisəsə nkaahaweh, adum nde ogwagun onyademenya.¹⁰Yeso am ejwankam wu nde, chun wa hanyin, ntə wu asungu, nki erə enyakəkəm nde, "oka nyade To'o Es'sangə yibeh yi a yi kəkana oka fen hanə. ¹¹Miyindu ha ntə wu asungu amhalokashi wu, ba kəsə bana bamba efenha wu.¹² Abəsə Yeso ana ngwanə nde bama koka Yoana ha, am chungwa endə berə wu Galilin. ¹³Am kazəka Nazarati, am kyasəndə Kafarnahum bam dum, hanyo, eham yi ezoru yi kuta yi ekafan'nə Galili, ɔtuna wu berə wu zebulun ba Naftali.¹⁴Yingyaha egwa nki efayisheshi ejua yi ntə wu eha ebuka yi Es'sangə, Eshaya nde. ¹⁵Berə wu Zebullum bokushi ba Naftali, yi eham yi ezoru yi kuta, ba konko wu urdun, Galili wu bonto ba epərasə ekota etarə yi Es'sanə. ¹⁶Bonto ba banə dumnə efukunko bama leka kifanzə kikuta, bokushi ba banə dumnə efyarə yi kidetən ki ekii kunko, kifanzə kya chungwa kabo.¹⁷Mbue wungwa katsa, Yeso am yarə eha etarə yi Es'sangə nde, "kyansənbən bərə Es'sangə nki engum yi abətə ema anshushwa.¹⁸Bəsə anə jicinəm eham yi ezoru yi Galili katsa am le bondo ba man baharə, siman wu banə tongun Bituru ha, ba Anduros nwanəmam, ban l'lofanəm ba wata ezoru yi kuta kunko nki abo bonto ba eko eshu. ¹⁹Yeso am ejwankabo nde, "ba, batəsə banəme, nka kyansənbən bonto ba ekotaba bonto. ²⁰A bando katsa ban hazəkə ba watababa ban batəsə wu.²¹Yeso am ya eja ba ejici am le, bonto baharə bondo ba ntə fumo, Yakubo nwan wu Zebedi ba nwan wu man Yoana, Bana nanyansənəm bondo baman baharə, Yakubo nwanuwu Zebedi, bokuba wata ba cuba Zebedi kururukəm, Am tongu nde, bama ba, shi ba Yoana nwanəman. ²²Banarə kurunko ba cuba bam katə lokashi kabakuru ndu, ba watanbo ba cuba, Zebedi ba nanayansənəm ba wata baba, am tongu bam batəsə shi wu, bo, abando katsa bam hazəkə kurundu, ba chubandu.²³Yeso am cikəna kafa wura Galili, am shangkyan bo atuta wa ba wa Enyade Esangə kən, ehanə ekum yi fa, cin yi Engum yi abətə ba Ekwarən bi ban bi ahamam bambingi ba bonto kəm. ²⁴Ekumyina emjici kafa berə wu siriya, bonto bo bam ta haba wu bonto ba biban ba elulan efəkə-efəkəm, ba atətə wa bəə, ba kiban ki egwa, ba bonto ba ekusa binerə, Yeso a kwarə takandəsə bo. ²⁵Kikun ki bonto kimbatəsə wu cimiya Galili, dekapoli, wurishelima, ba Urudum bam batəsə wu.

5

¹Yeso am le ebokuna yi bonto, am nwa etakatsa. Bəsə a dumnə, bakese banna bam ba kanako. ²Am mbaka ozoku wuna am shankya bo, yende ³Ecina erə ba bonto ba banə ba eshi ɔtətə kəm, nki abətə a wuha. ⁴Ecina erə ba banə gyanəm ekii, nki baka yekəsə bo. ⁵Ecina erə ba banə ba bucin, nki baka tsa berə. ⁶Ecina erə ba banə ba ezo ba ɔnta wu ena yerə-yerə, nki baka kikesə bo. ⁷Ecina erə ba banə ba emotsu, nki bakale emotsu yiba. ⁸Ecina erə ba banE ba esəma yi sheu, nki baka le Esangə. ⁹Ecina erə ba banə taba nəm esəma yi sang, nki baka tongu bo bondo ba Esangə. ¹⁰Ecina erə ba banə tonsun bo nki ecina yiba, nki engum yi abətə a yina. ¹¹Bonto ba ecina a bən ba banə lekəkən bən, ba nə han bən eyakə, baka juana ben bən

ba ejua efəkəm efəkəm bi awura-ofu wum katsa.¹² Nanə anworu ba esəma ewuratə, nki ehaya yiban erə amutu abətə. a miyindu bonto bana han nə ebuka amutu ba foru bana dum sa nə nki bən.¹³ Abən makama mu berə, makama mu tsanə nya muna muka nyinki kyasənə? Mu kə nyinki bun kinwatə kimo kəm su, mu ka dum ma kinwatə ki eloka, ba ka dantəkə cində katsa nya.¹⁴ Abən kifanzə ki Berə, ngungyu wu anə ndutu katsa adə funbunya su.¹⁵ Bonto bakə munza kiburu ki eleka bam tacu ki ba ejwasu, baka katə ki eja yina yi edum, ndəkə kifanzə kina kika tusafa ntə wu aha mam obantətən ko.¹⁶ Kifanzə kiban kima kya berə bonto ndəkə bakale bing biban bi cin baka deh cuban wu anə abətə.¹⁷¹⁸ Kadə le nə nde mba eserəsə okingə mam bonto ba banə, ban ba ebuka su. Ndə ba nde nserəsə bo su, mbapen nde nyisheshi bo nya. Nki bucin nnə makən bən, abətə ba ashindo bika man cimi, okingə oke manle su, binwatə bingya bika yishe wura sheu.¹⁹ Nki miyin wu a burasənə hi ebə hi hitehe cinə ejua yi anka yingya kəm mam ashankya bonto bomobo nde bama na miyin, ba naka tongu wu ntə wu a tehecinə abətə. wu a batəsə nə bi mam, amshangkya bi ba bomobo, banaka tongu wu ntə wu a kyaci nə engumyi abətəkəm.²⁰ Nki meh makə jenba bən nde adum nde ecin yiban eda kyakəsə yi bonto ba enyakə ba Bafarisa su nya, bəsə bika yiranə engum yi kubətə su su.²¹ Bi ngwa bəsə bama juana ba bonto ba foru, kadə wuranə bonto su, 'wu a wuranv ntə arə egyushu yi okingə kunko'.²² Meh makən bən wu a nanə esəma ba nwan wu man, arə egyushu yi okingə kunko. Wu a juanə ba nwan wu man, 'a weh ntə wu ashaa!' arə ba egyushu yi etem ekundu yi ba okingə, ntə wu a juanə ba nwan wu man 'A weh ntə wu ebin!' arə ba egyushu yi eyira ogucu wu eyakə kəm.²³ Nki miyin adum nde oke ba bilenge nki eja yi ejua yi esangə nya eji banə hanəm etarə yi esangə ha nəmana nde nwanwu maa arə ba egyushu ba weh.²⁴ Katə shi bilengenbi ekundu ngi eja yi banə hanbi ha omgutə cində. eyarəsə katsa, ngwana sa ba nwan wu maa oka ba ha hiyerə bilengen bi²⁵ Ngwana nyansə ba ntə wu beh wu ejua yi okingə miyin bidə tusa tan ejingi okingə su, nki ntə wu be wu ejua aba handə shi weh ba ntə wu okingə, ntə wu okingə ha am handə shi weh ba bonto ba ekangərə, bo bam finkyə cində weh.²⁶ Bucin meh makən weh, okə cimiyale hanyo su oka gom wura tan bilengə bi anəv bin weh ha²⁷ Bingwa ba jua nde, 'kadə nanə shomsu'.²⁸ Meh nmakən bən nde, wu a nwankə nə okasə, ba endo yi bəə, a numbu pen ka bu esəma yibe kəm.²⁹ Adum nde eshi yibe yi kayana eka fa weh endukun, kukoru cimiyi olozəka ndə yi. nkoi emanyanzə cika fumo binerə bibe kunko kima səndan ba yi egungyu yi be yi səsə eka yiranə ogucu wu eyakə kəm.³⁰ Gokumo obo wube oka fa weh endukun, mbəkashi wu olokazəka wu. Nki emanyanzə cika fumo binerə bibe kunko kima səndan, ba yi egungyu yi be yi səsə eka yiranə ogucu wu eyakə kəm,³¹ Bama jua bunka, 'Wu a kungwa nə okana, a ka hawu efuu yi eshe'.³² Meh makən bən wu a kungwanə okana, adum nde nki ebəə yi juu su, a katə kawu okasə wu juu. Wu a fatanə wu kakatandu ekungwa yingyaha a naka juu³³ Bingwa kyasə ba bananə foru nde, 'Kadə butsa nə awura katsa su, butsa shinə ba wu Eyuamshi'.³⁴ Meh makən pen bən, kadə butsanə su, azəkə ba abətə nki a bərə Esangə;³⁵ a zəkə ba berə, nki a eja yi edum yi aguru wana, azəkə Wurishelima, nki a ngungyu wu kuta wu Ngum wu kuta.³⁶ Juazəkə nde bi butsa ba afu waban, nki bikə kyansən tami kifu kiban tununu mam huwang su.³⁷ Ejua yiban ema dumshi 'Ee' 'Heka' mam. Yi ecinə yingya ha, a bərə ntə wu bing bi bəə wungwa'.³⁸ Bingwa ka ba jua nde, 'Eshi nki eshi, engi nki engi'.³⁹ Meh makən bən, kadə muunanə ba wu anə ntə wu bəə su, nki miyin pen, wu a mambu nə bən kizəkə ki kayana, kyansən hashi nə wu ki fumo ha⁴⁰ Adum nde arə ba enəmana yi eta bən okingə nki nde a kotuta ebarə yi be esoru, hanə ntə wu ngwa ha ebarə yibe yi elocu nwe.⁴¹ Wu a fanə nde bi jici ongwe ecingə fumo, ndənə bu angwe ecingə ehayarə.⁴² Hanə ntə wu a bihinə bən, dasə nə eha ntə wu anə nənganəm okoho kaban su.⁴³ Bi ngwa kinwatə ki ba juananə, 'Oka fyanako ntə wubə wu edum boku omdasəkashi ntə wubə wu ekundu'.⁴⁴ Meh makən bən, fyanako ntə wubə wu ekundu, bika nondu Esangə nki ba banə han bən eyakə, ba banə fahan bo alam wu cin, nahənə ba banə shin bən ecin.⁴⁵ Ndəkə bika dum bondo ba cuban wu anə abətə ha, Nki ye fanəm kigutsa kim nam hanəm ntə wu bin bi bəə ba ntə wu bing bi cing em yeh ba ogwa bərə nti wu bing bi sheu ba ntə wu bing bi efungu.⁴⁶ Nki adum nde bi ndo tashi ba banə ndon bən nya, a eha yi aha binə fwaya tanəm? Ada miyindu ba ekota ofen ha banə nan su?⁴⁷ Ben nwe adum nde bi tongu bihi jeshi bondo ba bamaban, a enyi yi bi naka cinə bangwaha? Ada miyindu ba ba pərasənə eleta Esangə bana nan su?⁴⁸ Nki miyin, emadumka bi dum yerə-yerə, bəsə cuban wu anə yerə-yerə.

6

¹Tanə əshi kadə ekyanə ecin yiban bonto ba ma le nde bama dee bən su, miyinsusu bikə efwaya eha yi cuubasə wu a nə abətə su.² Nki miyin, mbwe wu o kənə eha binwatə bi asha ha, kadə musa elengərə bəsə bonto ba epya awura (ba egekə affu) banə enanəm a tuta wa ede Esangə kunko ba ojoho wu kuta ndəkə bonto baka dee bo su. Bucin mmakən bən, bama fayaka yi ba.³ Bika na ehayi asha yingya ha nya kambese akadə leta kinwatə ki kayana anə enansu.⁴ Ndəkə ehayiban eka dum so' shinya. Cuban wu anə lenəm yi banə nanəm efumbu kunuko, a ka faha bən.⁵ Mbwe bika nondu nə Esangə, kadə dumnə bəsə bonto ba enashasu, nki bando cika etem etee atuta wa Esangə kunko ba ojoho wu kuta katsa, bondto baka leya bo, Bucin meh makən bən ba ma faya ka yi ba.⁶ Bən ha, adum nde bikə enondu Esangə nya, yira ndə nə cuban wu anə efumbu kunko, cuban wu anə leban bən efumbu kunko aka faha ba bən.⁷ Bikə enondunya, kadə juana kyansən nəm ejua oguru amutu wende aka nanəm bonto ba bapərasə nə eleta Esangə su, nki elelyibanya baka ngwa bo nki emu ejua yi ba.⁸ Nki miyin, Kadə dum bəsə bo su, nki bi nondu zəkən cuban ha a leta wura ka egishu yi ban.⁹ Nki miyin nondu shinə bəsə miyin: cubasə wu anə abətə, edəkə yibe ema dum sheu,¹⁰ Ekya yibe ema shuwa. Kinwatə ki one kotudnəm bama naki ashindo bəsə banə nanki abətə.¹¹ Habəsə bi eya bi eshishi.¹² szəkə bəsə ebəə yibasə bəsə kinə szəkənəm ba banə enafan bəsə ebəə.¹³ Kadə tandə bəsə eji emakəlesu, tamshi bəsə ebəə kunko, nki engum, anka ba ekya a bibe bakə bakə, ema dum miyindu.¹⁴ Nki bi sə loka ba banafa nə benya, cuban wu anə abətə aka sə loka ngwa bən.¹⁵ Bidə səloka bonto ba bing biba bi bəə sunya, cuban nwe a kə katə loka bən bibansu¹⁶ A miyindu bikə ji ozokunya, kadə dum nə bəsə

bonto ba banə ekii kunko bəsə bonto ba afunda banə nanəmha, nki ba kandə katə bushi buba ndəke baka leba nde ba ejinəm ozoku. Bucicin, nnə makən bən bama fwayaka yiba. ¹⁷Biye jinəm ozokunya, səsə nənə nakə elakatsa, bən ywakashi bushi buban, ¹⁸nde bakadə letandə bi eji nəm ozokusu, ajeba cuban wu anə efumbu kəm. cuban wu anə leban bən efumbu kunko, aka fahasha bən. ¹⁹"Kadə katənə binwatə berə kunkosu, eji osumbu ba ekya egungyu bika biasə loka nən bi su. ²⁰Katə boku nən pen nfaa wuban abətə, eji asumbu ba ekya - egungyu bikadə ebyasə bi su ba bonto ba buhi baka bamte nən baka hi buhi su. ²¹Nki eji nfaa wube anə a hanyondu esəma yibe enə. ²²Eshi a omunzu ndu wu egungyu. Nki miyin, eshi yibe erə yi cin ya, egungyu yi səsə erə ba kifanzə. ²³Eshi yibe edum ba efufotunya, egungyu erə ba efu. Nki miyin, adum nde kifanzə ki kinə mbingi wube kəm ha kirə ba Efu nya, efungi eka kyaci. ²⁴Ntə wu aka fen hanə bonto baharə su, a kotu fana ba fumo am katə lokashi omondu. Bakə efen ha tami berə mbwe fumo ba Esangə su su. ²⁵Nki miyin ha mmakən bən, kadə nəmananə nki edum yi ban su, nki kinwatə ki bi ka yanə ha enwa ba esorusu egungyu yiban su. Enyangə edə cika bən eyasu e?, egungyu ha edə cika ebarə su é?. ²⁶Nwankə nən binyun bi abətə. Bidə doo cerən su, mbama ezənza, bida ba mbondu su, zəkə miyin cuban wu anə abətə eyasən bi epende bide cika bi ba engimsue? ²⁷Anu wu ban kunko, nki efufotu yina aka na cerə efatarə hi mbwe edum yina kunko? ²⁸Gwa bi wuranma affu waban nki bigo bi ezoru ocha kunko bəsə binə kya nəm? Bidə nanəm cwe su, ndəke bidə fanə ebarə su. ²⁹Zəkə miyin ha mmakən bən, Solomon zəkə, ekiya yinayi kunko adə soru tusa eharə bəsə ommo wuba kunko ha su. ³⁰Esangə esorusu bigo bi oca kunko nya, yi enə gwanəm mpunungwa ha baka taba bigun bi bame efaa bi ogucu kunko ba muna aka pərasə nən esorusu weh wu bucin bu nkyanam? ³¹Nki miyin kadə fufotunə su, bika juananəm nde, 'Kika sorubi a ha?' ³²Bonto ba ba pərasə nən ekotuta ejuayi Esangə nwe be nənga ngwanəm binwatə mbi efə yingyaha nwe, cuban wu abətə a leta ka nde bienəngan bi. ³³Nənga sanə obantətə wu nawu ba ecin yinayi, nki binwatə bingya ha ba ka babən bi. ³⁴Nki miyin kadə nəmananə nki enyansu, enyan a ka na nki offuwuna. kigutsa ki a hamam ki rə ba egishu yi nayi"

7

¹Kadə nanə okingəsə, ndəke bakadə nafa bən okingə su. Nki bəsə binanə okingə wu bomobo a bəsə baka nanə wuba. ²Ki emakə ki bi makə nən, a kinki ba ka makə hanə bən. ³A nki enyi onə nwankə nəm hi obwesəre hi eshi yi nwan wu ma odə ngako pen ba ngumunu wu anə eshi yibe kəm su. ⁴Bere oka makə tami nwan wu ma: 'Ntamshi tan weh hi obwesəre hi eshi yibe kəm; asonde ngumunu arə eshiyibe kəm?' ⁵Weh ntə wu bing bi bəə! ta cimiya ngumu wu anə eshiyibe kəm ndəke okaleka nyanəsə bəsə oka taciminə ki eshiyi nwan wu ma: kəm. ⁶Kadə hanə ebwa kinwatəki kinə sheu su. Bi jata eloha ba waniko, binwatə bi nwen-nwen biban. Adum nde ada miyinsu baka dantəkə tarə katsa, kya waha bin tokuku bən. ⁷Nondu, baka habən. Nənga, bika fwaya. kotu eben baka mbaka habən. ⁸ərə ha wu a nondunə, aka kota, ndəke wu a nənganə, aka fwaya, ndəke wu a kotunə eben baka mbaka hawu. ⁹Bere, antə wu aha bən kəm, nwana aka nondu nən wu bunambu bu detən aka hanə wu eta? ¹⁰Bere, a nondu wu eshu, aka hanə wu eyo? ¹¹Nki miyin, adum nde bən ba bən ba jojo wu bəə, bi letaka bəsə eha bondo binwatə bi cin nya, mbama bəsə cuban wu anə abətə wu aka hanə binwatə bi cin ba wu aha mam wu a nondu nən wu binwatə bi cin ba bonto ba' ba nondu nuwu? ¹²Nki miyin, kinwatə ki onə kotun nde bonto bama naha weh, weh zəkə naha bo miyindu, nki a okingən ndu ba eshang yi bonto ba ecikəna ba ekum yi na. ¹³"Yiranə hi-eben hi' nkyanam kunko nki eben yi kuta eka tandə bonto eji-ekiyyi bakə-bakə, nki amutu wu bonto bama yirandə ka eben yi kuta kunko. ¹⁴Ebengi ema tehe ka apen ojoho ndu endi eni enyangə yi bakə-bakə arə ba eyakə, ¹⁵Tanə eshi ba bonto ba ejici ba ekum yi awura, ba banə ban bən ba bigu bi bicukutu, asonde a enyam yi angi yi esatəkəsə. ¹⁶Bika leta yi ba bondo baba. A bonto ba tacun waban bi' fiong binwatə bi ecindəkə kunko, bere ogyokyu bi sheu kəm?. ¹⁷Abəsə enə, kitə ki aha mam ki cin kita cimiya essangə yi cin, kitə ki bəə ha ki tacimimyan essangə yi bəə. ¹⁸Kitə ki cin kikə tacimiya essangə yi bəə su, mbama kitə ki bəə eta cimiya essangə yi cin. ¹⁹Kitə ki kidənə tacimiya essangə yi cin sun nya, baka nerə loka ki, bam faki ogucu kəm. ²⁰Nki miyin, bika leta bi ba' efəə yi ba ²¹Ada ntə wu aha mam anə tongun meh Too, Too, aka yiranə obam wu engum wu abətə su, ajeba wu anə nan kinwatə ki Tem wu anə abətə anə kotu nəm. ²²Bonto amutu ba naka jua ba meh kigutsan ki nde, "Too, Too, kina də na bing bi eka - eke ba edəkə yibə su?, kinə kungwa cimi atətə wa bəə ba edəkə yibe su, kidə na bing bi kuta amutu ba edəkə yibe su? ²³Nnaka makə bo nde, 'Meh ndə letale bən su! ganə ba meh bən bonto ba bing bi bəə' ²⁴Nki miyin, wu anə ngwan ejua yim, anə batəsən yi, baka makə boku wu ba wu enoru, wu alongə otuta wuna eta katsa. ²⁵Ogwa am shuwa, ezoru em mishuw, efifi em dunde ba otutandu, wu də gwa su, nki ba lotarə wu eta katsa. ²⁶Wu angwa penə ejua yim yingya ha adə jici katsa su, baka makə boku wu ba ntə wu ebin wu a lonə otuta wuna asaha katsa. ²⁷Ogwa am shuwa, ezoru em mishuwa, efifi em dunde ba otutandu, om serə wura shi wu səsə ²⁸Edum mbwe wu Yeso amansə nən ejua yingya yisəsə, egishu emna amutu wu bonto ba eshangkya yina. ²⁹Nki ana shangkyan bo ba anak, anada bəsə bonto ba enyakə ha su

8

¹Bəsə Yeso achisha nən eta katsa, ebokuna yi amutu em batəsə wu. ²Ntə omondu wu eban yi huang am ba fa wu am gun ha wu, yende "'To'o, adum nde okotu nya oka shua nyanəsə me." ³Yeso am handə, obo wum, am dukuko shi wu am juande, "Nkotu ka, dum ma sheu," abandokatsa bam shua zəka shi wu ba eban ngi huang. ⁴Yeso am juankam wu nde, "leta shi nde odə makə ntə mo kinwatə su, pen ha, ndə, nde oka makə kya ofu wu be bəəə pato, oka ha bilengə (beko) bi musa ana juana nən nki etarə abo afu waban katsa ⁵Bəsə Yeso a tusa ndə nən kafanahum ntə wu ekangərə omondu am ba kanako, am nondu wu. ⁶Am jua bu nde, "To'o, oba wum enumbu nəm ba obo wuna wu okusa nən nya obantətə, engwa kya kyau bang." ⁷Yeso am jua bu nde, " Nka ba nka kwarə takandəsə wu." ⁸Ntə wu ekangərə ongwa, yende, "To'o, ndə Yesa wu oka ba nən

obantətə wum kunko su, pen ha, juanashi ejua, oba wum aka takandə. ⁹Nki me zəkə nrə kizenzə ki anka wu nte mondu, nrə ba bi ekangərə kizenzə kim kunko, nka jua bu ba, am ba, njuankam oba wum, 'na kinwatə kingya minyi', am na jeba". ¹⁰Bəsə Yeso a ngwa nə minyi, emdum bing bi eka-eka bang, am juankam bo ba ne bam batəsən wu, "Buchichin me makən bən, zəkə kraila kunko ndə fwaya ta le buchichin bu anka efə yi bu ngwa ha su." ¹¹Me mekən bən, amutu baka ba echoku yi kayana ba yi kambəsə, nki edum yi eya bi eya boku ba Ibrahi ba Ishaku, ba Yakubo engum yi abətə kunko. ¹²Bondo mba ngum ha pen baka jikerə fa bo eyakə yi efu yi batə-batə kunko, hanyodu baka gya nə magyamo ba enəmafa angi." ¹³Yeso am jua ba ntə ndu ekangərə ongwa, "Ndəma! ema bura jeba bəsə oha nə buchichin bube" yərə-yərə mbwe ndu kasa, oba nduna am takandə shi. ¹⁴Bərə Yeso ayirandə nə obam wu Bituru kunko, am le ozem wuna anumbu kanya ba ofifi. ¹⁵Yeso am dukukoshi obowuna, ofifi ndu om loka shi wu, am chumwa am fen ha wu. ¹⁶Bəsə mereme ana nə, bonto bam tahaba Yeso mba ba nə ba ofifi amutu, ba Esangə yi ejua kəkana am tachimi ofifi, am kwarə takandəsə mba banə ba biban ha. ¹⁷A miyindu etarə yi ntə wu ebuka Ishaya efa yisheshi nə nde, "wu ba ofu wuna atamshi nə biban bibasə, am tamshi ebankə yi basə." ¹⁸Bəsə Yeso a lenə ebokuna yi amutu okafa nə wu, am ha eya nde ba gakəndə konko wu Galili. ¹⁹Ntə omondu wu enyakə am ba am jua bu, "ntə wu eshankya, aka batəsə we eji oka ndəzəkənə." ²⁰Yeso am jua bu nde, "ba nartang barə ba afushu waba, binyin bi abətə birə ba adəka waba, nwan wu ntə ada ba eji aka katə nə ofu wuna su." ²¹Omondu ba kese bana kunko am jua bu nde, "To'o katəloka me nde nyii tem." ²²Yeso am makə wu nde, "haloka akum ama yii akum waba." ²³Bəsə Yeso ayira nə kuru kunko, ba kese bana bam batəsə wu. ²⁴Efifi yi anka em shu chunwa ezoru ngi, efushuku ngi ezoru em nənga etachu kurundu, Yeso enumbun kuyoto. ²⁵Ba kese bana bam ndə bam kungyu wu, bam juandə "To'o tamshi bəsə, ki kəm kii!" ²⁶Yeso am jua bobo nde, "Nki enyi binə lon buchatə? bən ba buchichin bu nkyanam?" "am chunwa, am kerə mpərə ongwa ba ezoru ngi ejangi emdumshi shiing. ²⁷Bonto bam dum ba ekeke, ba juande, "a efə yi ntə wu ega yi enyi, wu efifi ba ezoru binə engwa han wu?" ²⁸Bəsə Yeso a ba nə konko berə wu Garisina kunko, bonto bahare ba banə ba eban yi efifi bam chiniya fa wu, ba chimyanəm eji banə yin akum barə ba esəma bang, bəsə ntəmo aka jichi tami nə ojohondu kunko su. ²⁹Bam yubiyukuna bam juade, "enyi ekatə fana nə we ba bəsə, we nwan wu Esangə? oba hanyi ndəke oka ha bəsə eyakə zəkə mbwendu adə natan su." ³⁰Kikun ki ba wanuko amutu ba ejachikənanəm anshushua bobo. ³¹Atətə wa efifi wangwa am nondu Yeso nde, "a dumde otamshi bəsə nya yefandə bəsə kikun ki ba wanuko bangwa kunko. ³²Yeso am juankambo nde, "ndə nəma" basuso bam tuwarəshində ejau, bam gwayirashi ezorungi kunko, bam kii shi ezoro ngi kunko" ³³Bonto mba banə lechun wanuko mbo bam longutu, bam yira ngungyu kunko, bam ha ekum yi binwatə bi gwanə ba bonto ba eban yi efifi bangwa. ³⁴Bonto mba ngungyu wungwa basəsə bam cimiya nde bama fana ba Yeso bo ba le nə wu, bam nondu nde akatəloka berə wu ba.

9

¹Yeso am gakəndə berə wuna kuru kunko, ²hanyo bam tahabawu ntəmondu wu enwakusasə, kibarə katsa. Bəsə Yeso a leh nə eha buchichin yiba am jua ba nte ndu enwa kusasə, nwan se kusətə bama səzəka we ebə yibə³Hanyo bonto bomobo ba enyakə, bam jua ba egungyu yiba ntə ogwa ananəm ebə. ⁴Yeso ha a rə ba eleta enəmana yibaha am jua bobo nde nki enyi binə nanəm enəmana yi bə esəma yiban kunko?. ⁵A yaha enə ba ehəsə ejua nde ba səzəka ka we ebə yibə ba ejua nde chunwa nde ejici?. ⁶Minyin ha nki bi leta nde nwan wu nte arə ba anka wu esəzəka ebə berə kunko, "am jua netə wu enwkusasə ta kibarə kibe nde eguntu." ⁷Nte ndugwa am gutu shi obante. ⁸Bəsə ebokuna ngi eleh minyin ekake em ko bo ba, bam nyadə Essangə yi hanə bonto efi anka wugwaha. ⁹Bəsə Yeso nde nə ekondu am leh ntemondu wu banə yunwu Matiyu a dumka enanəm cwe eji ekota ofen am jua bu nde batəsə ba me am chunwa am batəsə shi wu. ¹⁰Mbwe wu ana dum nə eya byeya obante bonto ba ekota ofen ba bonto ba ena ebə bam ba kanako bam dum boku shi bu baba Kese bana bo. ¹¹Bəsə Bafarisa ba leh nə minyin ha bam jua baba kese bana nki enyi nte wuban wu eshankya anə yanəm ba bonto ba ekota ofen, bokushi ba bonto ba ena ebə?¹²Yeso a gwa minyin ha ma jua nde bonto ba ankaka kinwatə ki ki katə boku nə bo ba ntə wu ekwarə su. ¹³Leta tan nə ma ega yi egyaha, me ha endonəm, erimshi, ada eha yi engnangə zəka ebə su, Nde ba eyu bonto ba ena echin nde ba nenga esəzəka su, ajeba bonto ba ena ebə. ¹⁴Ba kese ba Yoana bam ba kanako bam biyingwa wu nde "aka na enyi bəsə baba Farisa kinə jinəm ozoku nbwe wu səsə ba kese babe ha bam ji su?" ¹⁵Yeso am jua bobo nde " Bonto ba ena byeya bi eda yi efa, baka na esəma erəkə nbwe wu nte ndu efa a ta nə bobo? nbwe ebanəm wu baka taka nə ntə ndu efa. hayo ha baka ji ozoku." ¹⁶Nte mo wu ruboku nə ebarə yi fa ba yi ku su, nki eka sarə cibi ngi ku nko, esarə ngi eka biyachi yi foru. ¹⁷Bonto ha, bade yufanəm mobimo mu fa biburu bi ku kem su , nki bi yufa nya biburu nbi bika teh mobimon nu mun cimbi biburu ha bim biya. Nki minyin ha ba fanəm mobimo mu fa biburu bi fa kunko, minyin bi səsə bya mika. ¹⁸Yeso ha ejuanka bo ejua ntemondu wu anka am ba fen ha shiwu, yende npunungwaha nwanom anə ki shi, minyin zəkaha ba nde edukuko hi wu aka mii, ¹⁹Yeso am batəsə shi wu bokushi baba kese banabo. ²⁰Hanyo ha okasə omondu wu kinəm kinə cimbiwu gbang, yi enyum oyuatə nbe eharə, am ba kakata wu Yeso am dukuko shi ebarə yinayi. ²¹Nki ana juan ka yi esəma yinayi kunko nde, "zəkə ebarə yinayi ndukuko nə nka takandə" ²²Yeso am kyansən am leh wu yende, "Nwan dum ba esəma yi anka, bucinin bube bwa kwarə ka weh" Abando katsa am takandə shi. ²³Bəsə Yeso tusa yirandə nə otuta ndu bonto nte ndu anka kunko, am leh bonto efufu eso, ba bonto amutu be yukananəm gbang. ²⁴Am jua bobo nde hanə ojija nwandu okasə adə ki su a numbun kuyoto.; Bam seh wu, eseh yi elesəkəsə. ²⁵Bəsə ebukana ngi bonto ba tacibi nə yi kubin am ko shi wu obo, nwa ndu okasə am cunwa shi. ²⁶Ekum ngi em kafa nkərə ndugwawe ha. ²⁷²⁸Bəsə Yeso sondu nə ekodu ha, bonot ba ebukən baharə be batəsə wu, be yu borunəm nde, Nde nwan wu Dauda leh emotsu yibasə. Bəsə Yeso yirandə nə obam omondu kunko, bonto nbo ba ebukən bam ba bi wu, Yeso am jua bobo nde bi haka bucinin nde nrə ba anka ndu ena minyin? Bam kotu ha wu nde ehh, To'o basə. ²⁹³⁰³¹Yeso, am dukuko shi

ashi waba yende, ema dum ha bən bəsə bi hanə bucin, Bam leka shi. Yeso am mu bo otu gbang, yende ntəmo adete gwa ekum egyaha. Minyinduha bam yachi ekundu ba eha ekum ngi nkəre ndu wu səsə.³² Ba egutu ngi bonto nbo ba ebuken, Bam taba Yeso ntə wu echende atu wu efifi.³³ Kakat ndu a musatamshi nə efifi ngi ha, nte ndu echinde atu am juana ejua, ekake em ka ebokuna ngi, bam jua nde, bade leleh efi egyaha Israila kəm su!³⁴ Minyin ndu ha Bafarisa bam jua nde, ba anka wu ba ngum wu efifi atusa ka etam shi efifi.³⁵ Yeso ha am kafawura ba ngungyu nbo bokushi ba muba ngugyu mu teh, eshangkya bo atuta waba wa enyade kunko, eha nbo ejua yi Egum yi Essangə, etakadəsənəm ebankə yi səsə,³⁶ Bəsə a leh nə ebokuna yi amutu am leh shi emosu yiba, nki bey egwanəm eyakə, anka susu, baja bəsə bichukutu bi bida ba ntə wu elechu bi su.³⁷ Am juanka ba Kese bana yende "Yende ezənza ngi erə amutu, bonto nbo ba cwe barə nkyanam,³⁸ Nki minyin na pyapay bi nondu Essangə yi ezənza ema ye ba bonto ezənza yinayikəm.

10

¹Yeso am tongu bakese banabo oyuatə nbeh baharə, am habo anka wu etamshin atətə wa bəə, ba kwarə takanoləsə biban bi səsə.² Npungwaha, adəkə wa bakese bana oyuatə mbe baharə arə ha, wu eyarəsə a Saminu wu banə tongunəm Bituru, ba nwanəman, Andarawu, ba Yakubo nwan wu zabadi, ba nwanə man Yoana.³ Filibu, ba bartalamawas, ba Toma ba matiya wu anə kotanəm ofen ba Yakubo nwan wu haifa, ba taddawus,⁴ Saminu bakairawane ba Yahuza Iskariyoti wu ana gusayanə wu⁵oyuatE nbe baharE bangwaha aba Yeso ana tEmasEnE, am habo eya yi anka, yende, kadE yiranE bErE bonto ba abwenE su, zEkE ba ngungyu wu ba samariya.⁶ NdEnE bErE bicukulu bi bilarEnE bi Isrela,⁷ BEsE binE jicindE nEEm, bika kannEm ejua yi EsangE, bim juande nkunda wu abEtE ama ansuswa.⁸ kwarEtakandEsEnE bonto ba ebanke, kungyunE akum, swazEkanE bonto ba kiban ki nwane, TanshinE atEtE wa bEE. Bi fayata yi asha hagwanE yi asha.⁹ kadE kotanE bilegE ba nsEnda baban kEm su,¹⁰ KadE tanE nsEnda wu ena ejici nki ekunta yi bika nanE ha su, kadE tanE EbarE eharE su, bibakEm ba kitE, nki ntE wu cue aka ya ozoku wuna wu cue kasa¹¹Ngungyu wu kuta mam a wu nkyanam mam wu bi yirandE nEE zangEnE ntE wu bucin hanyondu, dumnE hanyondu sEta mbwe wu bika cunwanE.¹² Adumde togu bihinEbo.¹³ Adumde nwan wu EsangE yi ewuratE arE hanyondu nya esEma yi ewuratE yiban eka dumboku ba buu. Edumde wu susu nya esEma yi ewuratE yi dban eka kyansEn ba kaban.¹⁴ Ba-ba pErasEna ekota ba engwaha bEn, mwe wu bika cimibine ngungyu ndu nko, obam ndu nko mam kukyu zEkanE nkukyuru wu abba waban katsa.¹⁵ Bucicin, njuakan bEn, kigusa ki okingE ba saka lechi emotsu yi sadoma ba gwamrata nki ba ngungyu ba kuta ba nggwaha.¹⁶ lenE, ntEmasEn bEn bEsE ebii antEh wu ba nnantan, nki mihi dumnE bonto ba enoru bEsE eyo'o, ba bonto eprasE ena byasE bEsE abunbu wa obante,¹⁷ TanE eshi ba bonto, nki baka tandE bEn ekundu yi bonto ba banzE, baka warE bEn bisangEna atuta wa eyade waba kEm.¹⁸ Baka tandE bun bEn ekundu yi bonto ba ekangErE ba agum nki me, ndEke bika ha ekotu ekundu yiba, ba ekundu yi bonto ba-ba pErane eha bucin.¹⁹ Adumde ba handE ka bEn nya, kadE tanE yi ba efufotu bEsE bika juananE ejua ba kiwatE ki bika juanaE su, nki baka hanEn kiwatE ki bika juananE mbwe ndu katsa.²⁰ Nki ada bEn bika juananE su, a otEtE wu cuban oka juananE bEn kEm²¹nwanəman aka ha nwaə man nde ba wura wu, tətan aka ha nwana. Bondo baka ha ba cuba ba mam nde ba wura boh.²² Wahamam aka shiban nki meh. wu anyonwanə tusandə egyukushu nya, aka mii.²³ Adumde ba ha bən eyakə ngungyu ongwaha kəm nya londənə wu ekundu ha. Bucicin, njuakan bən, bika jici fana wura zəkənə ba ngungyu ba Isrela ha, nwan wu ntə aba bah,²⁴ Nwan wu banə shankyanəm adə cinəm ntə wu eshankya su. Ntə wu efanha ade.²⁵ Anye-yerə ntə wu banə shankyanəm adum burasa ntə wuna wu Eshankya, ntə wu efenha adum bəsə ntə wuna wu obam. Adumde ba tondguka ntə wu obam ba'alzabuba nya, Adəkə wa baka tongunə bondo bana ba obam aka biyaci!²⁶ Nki miyinha, kadE lonE bucatE buba su, nki kiwatE kimo ki kinE efubusu kEm ki baka pErasEnE eta cimiya ki su-su.²⁷ KiwatE ki nnE juankan bEn efubushu kunko, juananE yi ba-a. KiwatE ki ba waha na kyanE bEn otu kEm, nka nE ki otundu wu otuta katsa²⁸Kadə lonə bonto ba baka wura nə mbingi ndu ha su, aminyi ba bak wura tami eyangə su. Lonə wungwaha wu anə ba anka wu aka wuranə mbinginidu anlofa eyangə ngi ogucu kəm.²⁹ Ada bondo ba biyun baharə banə gusa yanəm nki ba kobo baharə su? Fumo wu aka gwanə ashindo wu ada ba eko yi cuban su.³⁰ Kifu ki ofu kiban nwe kirə efarə katə nko.³¹ kadə lonə bucatə su. Nki egim yiban ema chika yi biyun amutu.³² Nki miyin ha, wu a hanə enka yi edəkə yim bərə bonto, me zəkə nka ha eko ekundu yi Teh - wum wu anə abətə.³³ Wu adasənə meh ekundu yi bonto, meh zəkə nka dasə wu ekundu yi Teh-wum wu anə abətə³⁴"Kazə nəmananə nde nba ba edum yi efyana berəkəm su, mba ba ofaha.³⁵ Mba ekatə boku nwan aba tətan, nwan wu okasə ba man, ozem ba ozemna.³⁶ Bonto ba eshi ba ntə a bonto ba obam wu na kəm.³⁷ Wu andocinə tətan ba ma'an nki meh nya, adə tusa edum wum su.³⁸ Wu adə cwata kitə ki elengə am batəsə meh su nya, adə tusa ebatəsə meh su.³⁹ Wahamam wu anə donəm erimshi ofu wu na nya, aka jiya wu. Wu a jiyənə enyangə yinayi nki meh, a rimshi wu nya.⁴⁰ Wu akotanə bən akota ka meh.⁴¹ Wu akotanə meh akotaka wu atəmasə banə meh, wu akotanə oba wu Esangə nki nde a wu oba wu Esangə nya aka faya alam wu oba wu Esangə. Wu akotanə ntə wu ahanə bucin nki nde a wu ntE wu bucin, aka faya alam wu ntə wu bucin⁴²Wahamam wu ahanə fumo wu bondo bale bangwa kəm ekum yi mongomo mu sang, nki nde a bakese bam, bucin nnə juankan bən akə pərasə efaya alam wu na wu su."

11

¹Bəsə Yeso a mansənə eha ba Kese bana oyuatə nbe baharə bangwa eya yi anka, am hankya bo ejua yi Essange bigungyu biba kəm.² Bəsə Yoana a gwa nə eja yi finke katə nə wu, Binnwatə bi Almasihu anə na nəm am təmasə ba ksese bana nwe,³ Nde ba make "a wenu onə banem bere ki zenza nwankə chu pen omundu?"⁴ Yeso am kotu ha bo yende, "ndə nde bi makə nə Yoana ki bi ngwanə ba kibi lenə.⁵ Ba ba buken nə bama fwayaka eleka, ba badənə ejicin su bam jici, ba etsaloka nəm

biban bi huwang, ba ba cinde n9 atu bam ngwan9m, ba eko cunwa n9m ba bakii n9 ekii, bokushi ba eha bonto ba ban9 kakata etar9 yi Esang9. ⁶Ecin ema dum bak9 ka ba nt9 wu ad9 n9 endukun nki meh su. ¹⁷Ba engutu shi ba ha, Yeso am yar9 emak9 ebokuna ngi nki Yoana, yende, "Bind9 ocak9m eleh enyi? eshu yi efifi b9s9 en9 fu'u cik9nan9m? ⁸Gwa bi ba eleya enyi, Nt9 wu a n9 ebar9 yi eleyaci kunko? Bonto ba effe yi ebar9 yi eleyaci k9m bar9 a bam wa engum kunko. ⁹Gwa bi cimiya nki enyi? Nde bi leya wu an9 han9m, ba ebuka? Bucicin katsa a cikyak9sa ka wu an9 han9m ba ebuka bang. ¹⁰Wungwa ha a wu ekum yina en9 enyak9 k9m nde, 'Ar9 ha, nt9 mas9 wu ebasa ekondu yibe, wu aka nanyans9 kat9 n9 ojoho ekondu oka ba hiyer9. ¹¹Bucicin meh mak9n b9n, bonto ba bikas9 ba buan9, wu a ban9 akya cin9 Yoana wu ecimbi mongomo mu sheu ha susu, ba miyin z9k9 ha, wu a tehecin9 obam wu engum ab9t9 a cin wu. ¹²Cua ba mbwe wu Yoana wu ecimbi mongomo mu sheu s9ta ba mpungwa, obam wu Engum wu ab9t9 wu engwan9m egyushu, mba ban9 taba n9m egyushu ngi ba engwatan yi ankak9m. ¹³Nki bonto ba eha ebuka ba bonto ba oking9 ba haka ebuka tusa ba Yoana katsa. ¹⁴Adam nde bika kotuta yi, ongwa a Iliya ndu aka banE ha. ¹⁵Wu an9 ba atu wu engwa a ngwama. ¹⁶Gwa nka mak9 boku eteyingya ba enyi? Wende a bondo ba bashuku dum n9 ntuk9m, ban9 tongu n9m adungu waba wa abon ban9 juanan9m. ¹⁷Nde, ki fufu ha b9n esso bid9 sen kinyongu su, kim yira ekii k9m, bi d9 gya su. ¹⁸Ar9 ha, Yoana a baka, a das9 kaka eya bi eya ba enwa bi enwa, bo yende, 'ar9 ba efifi'. ¹⁹Leh Nwan wu nt9 a baka, eyan9m enwan9m, bim jua nde, len9 wu enaya bonto, nt9 wu enwa, odungu wu bonto ba ekota ofen ba bing bi b99, ba miyin z9k9 ha enoru yi Esang9, a ba cue wuna ban9 leta nyans9 n9m bucin buna. ²⁰Am yar9 shi ejuana bi gungyi bi a na nan9 binwat9 bi aka eke kunko bi p9ras9n9 ekyans9n ha. ²¹Egyushu yi beh korasin, egyushu yi beh Betsaida! nki cue wukuta n'nan9 taya ba sidon wu basa kyas9n ba ka mbwe wu a cimi n9 ha ayab9 wa ebar9 kunko s99 wurashi ba etang9. ²²M'mak9n b9n, enaka nyanz9 ci bonto ba taya ba sidon kigutsanki oking9 nki b9n. ²³Weh kafanahum, baka kokyas9 wenya? susu baka kogishi weh nya, tusa ogucuk9m, ba bing bi eka eke bi banan9 weh k9m, a bimbi ba na nan9 sodom, bi bijici n9 tusa n'na. ²⁴Meh mak9n b9n, kigutsa ki oking9 enaka nyaz9 ha ci sodom nki weh. ²⁵Nbwe ndu wungwa katsa Yeso am jua nde, "meh etakotun weh teh, wu eyuamshi ab9t9 ba ashindo", nki ofumbuhu ka binwat9 bingya nki bonto ba enoru ba bonto ba eletabing, ommak9kyashi bi ba bade n9 elekasu. ²⁶Bucicin ntakotu ka weh teh, nki yingyaha a en9mana yibeh yi ecin. ²⁷Binwat9 bis9s9 tem a haka meh f9r9, nt9 wu a letan9 nwan dusu ajeba t9tan, wu a letane Tetan ndu su ajeba Nwandu, ba wu Nwandu a kotun9 nde a makekya. ²⁸Ban9 kamb9n ba bing ngwan9m egyushu bas9s9, ba bin9 fufotun ba binwat9, meh nka ha b9n edum nyang9. ²⁹Yiran9 egunha meh, bika shang ta kam, nki a meh wu edes9 ab99, wu ekogishi offu, bi ka fwaya es9ma yi sang. ³⁰Nki egunhameh er9 ba ehes9, binwat9 bim bid9 ruhuan su."

12

¹Mbwe ndu kunko, Yeso am jichi chi yirande onum wu esang9 yi biti kikusa ki asabar. Ba kese bana ban yar9 ekosuya esang9ngyi biti inki bana ngwa ezo. ²Ba Farisa ban jwanka Yeso nde le ba kese babe ba na dete ka, ba yan esang9 yi biti kikusa ki asabar. ³Yeso am jwanka bo nde, "Bi di ging9r9 le kinwat9 ki Dauda ana na n9 mbwe wu ezo ena na n9 wu, ba bonto ba ba n9 ba bu su? ⁴Ana yirand9 otuta wu Essang9, an ya bunambu bu det9 bu ed9 nyas9 nde a yasu bokushi ba bonto ba ana n9 bobo ed9 nyas9 nde bama ya busu, Oba wa Essang9 k9kana a ka yan9 bu. ⁵Bide ging9r9 le eya yi anka yi bana ha n9 nde a biba bi otuta wu enyade ba d9 n9 na daten kikusa ki asabar su? ⁶Mmak9n b9n nde wu a chin9 otuta wu enyade a r9 hanyi ⁷Bisa leta kinwat9 ki nn9 jwanan nya, 'Nzang9 erinshi nki eha yi enghang9s9 ka eb9, 'osa d9 jwana byas9 nt9 wu a d9n9 na eb9su. ⁸Nki nwan wu nt9 a wu Too wu asabar. ⁹Yeso ana haloka ejan gi am yirand9 otuta wu enyade. nt9mondu ar9 wu abo wana akusa n9, ¹⁰Ba farisa ban bingwa Yeso, "Enyans9 nde bama kwar9 nt9 kikusa ki asabar?" Nki baka ko wu ba eb9 ¹¹Yeso am jwan ka bo nde, Awanyi ante wu ban hanyi wu an9 ba kichukutu fumo ki ki gwa yira n9 kibom nko kikusa ki asabar am p9ras9 etachunwa ba ki? ¹²Eka na muna bika kat9 bokun9 engyim yi nt9 ba kichukutu! Nki mindu ha, Ema nyans9 ka nde ena echin kikusa ki asabar. ¹³Yeso am jwanka nt9 ndu nde, "Met9s9 jimbiya obo wu be." Am ha jimbiya wu kubin, on takande shi b9s9 obo wundu fumo. ¹⁴Bam farisa ba kat9 boku ozoku ofu wu na kasa. Ba ngwanan b9s9 baka wura n9 wu. ¹⁵b9s9 Yeso a leta n9 me ha, an kas9 kashi bo. Bonto amutu ban bat9s9 wu, an kwar9 shi bo bas9s9. ¹⁶Am ha bo eya yi anka ba jate mak9 nt9mo. ¹⁷nki efa yi sheshi kinwat9 ki nt9 wu eha enka yi Essang9 Ishaya a jwana kat9 n9 ¹⁸Le, oba wum wu endo wu n cha n9, eji ot9t9 wum o faya tan9 es9ma yi enumbu. Nka fa sha wu ot9t9 wum a ka kya bonto buchi chin. ¹⁹A k9 muna su, a k9 gya ba eya gang su; nt9mo a k9 ngwa eya yina ojo wu kuta su. ²⁰A k9 buras9 omunz9 su; a k9 nyimes9 tami menyime su, aka yachi ekondu ba buchichin buna, ²¹ba ed9k9 yina bonto baka dum ba esima yi anka. ²²Bana taba Yeso Nt9 wu an9 ba efifi yi b9 yi ebukun ba echu ozoku. Ana kwar9 takans9 wu am yar9 ejwana ba eleka. ²³Ebokuna yi s9s9 ban na ayere ban jwande, "Ongwa a nwan wu Dauda?" ²⁴Mbwe wu ba Farisa bana ngwa n9 bim bi ekeke binya, bam jwande, "Nte wu gwa a tanshin efifi yi b9 ba ekotu yi Bahalzabuba ngum wu efifi yi b9." ²⁵Yeso ana leta en9mana yi es9ma yiba am jwanka bo nde, Ber9 wu a gha n9 kihar9 nya a k9 tem tami su, Ngunya bokushi ba obam wu ogha n9 nya a k9 tem su, ²⁶Ande shetan a gha shetan kihar9 nya, a gha ka egungu yi na. bar9 wu na a ka tem muna? ²⁷Ande n kungwa chim bi efifi yi b9 ba ed9k9 yi Bahalzabuba ngum wu efifi nya, bondo baban baka kungwa chin bi efifi nyi b9 ba ed9k9 yi anu? Nki mindu ha, ba ka dum b9 bonto ba edo ejwa. ²⁸Ande nkunkwa chim bi efifi yi b9 ba ot9t9 yi Essang9, Ekya yi Essang9 e ma shuwa tar9 ka b9n kasa. ²⁹Eka na muna nt9mo aka yira fa nt9 wu aka an gwaha kwa ta jimbi binwat9 bina ada ba ego tama nt9ndu su? Aka hita he binwat9 bina obante ndu wuna. ³⁰Nt9 wu a p9ras9 n9 ekat9 boku ofu ba me efam me ekondu, ba' ba p9ras9 n9 ekat9 boku afu baka s9sak9. ³¹Nki mindu ha mmak9n b9n, bimbi b9 bi mbingi ba ka haloka b9, bimbi b9 ba ot9t9 ba k9 haloka b9 su. ³²Nt9 wu a jwana n9 ejwa inki Nwa wu Nt9, ba ka haloka ha wu. Nt9 wu a jwana n9 ejwa inki Ot9t9 wu Shew nya, bak9 haloka wu su, ber9 wu nna ba wu a n9 ba n9m. ³³Na kiti ki chin

ba esangē yi na yi chin, na kiti ki bē ba esangē yi na yi bē. ³⁴Bēn efu yi bonto ba enwa kinim, nki bimbi bē hibān, aka na muna bi ka na nē binwatē bi echin? Ezombu yi esima yin ntē efa nē ejwa kuzoku wuna. ³⁵Ntē wa nē ba enēmana yi chin esima yina kunko a ta chimbiya binwatē bi chin, minyindu ntē wa nē ba enēmana yi bē esima yina kunko a ta chimbiyan binwatē bi bē. ³⁶Mjwankam bēn nde kikusa ki ogingi wama a sa ka farēkē echin ba ebē yi ana nē berē kunko. ³⁷Ejwa yi kuzoku wu be eka na nyasi weh, eka byasi weh" ³⁸Bonto ba enyakē ba ba Farisa ban ha Yeso ekotu ban egha, "Ntē wu eshan kya, ki don de ki le egha ka be, ³⁹"Yeso am ha bo ekotu am jwande, "Bonto ba bim bi bē ba juju ba don de ba leta egha. Egha yi mo nka kyanē bē susu, a jeba egha yi Jonah ntv wu eha enka yi Essangē. ⁴⁰Nki Jonah a sa ka esē etatē ebiri eshu yi kuta kuko, a bēsē nwa wu ntē a na nē esē etata esima yi berē kuko, ⁴¹Bonto ba Nineve baka tem ba ete yingya ha okingī kuko bam ta loyi. Bana kyansi inki eha etarē yi Essangē yi Jonah, le, ntē wu a chi nē Jonah arē hanyi. ⁴²Okasi wu engum yi obo wu kayana, a ka chunwa okingē kunko ba bonto ba ete an ta lo bo. A ba egyukushu yi berē nki egwa enoru yi Solomo, le ha, ntē wa chi nē Solomo a rē hanyi. ⁴³Ebwe yi otētē wu bu ochim bi nē mbingyi yi ntē kēm nya, o jichi nē eji mongomo mu da nē nki oma fayata e dum nyagē. a de faya ta yi su. am jwande, ⁴⁴"N ka kyasi nde obam wu kuko eja yi mba nē. 'Ekyasi ba yi na, am bafa otutandu asha, shew, ban nanyasē katē ka wu. ⁴⁵Andē ba atētē achion mbe aharē, wa a chi nē wu ba bin bi bē, basēsē ban yiran dē nde ba dum hanyo. Edum yi ntē wu gwa ha ema biya chi ka yi foru. A bēsē eka dum nē ete yi bē yingya ha. ⁴⁶Yeso e jwanan tan ba ebokunan gyi, man ba ba nwanē man (ba Yeso) ban tem chimbi nki ejwana bu. ⁴⁷Ntēmo am jwana bu, "Le, Ma ba bonda ma barē kubin ba don nde ba ejwana ejwa ba weh" ⁴⁸Yeso am ha ekotu am jwanka wu nde, "A nu mom aba nu monda mom?" ⁴⁹Am yirēnde obo wu na eji ba kese bana bo am jwande, bangwa ha a bombo Mom ba bonda Mom! ⁵⁰Wahamam wa na nē kinwatē ki Teh wu anē abētē, a wundu Mom ba bonda Mom.

13

¹Kikutsa ki Yeso am chimbiya am dum shi abēbarē wu ezoru yi kuta. ²Ebokuna yi kuta bam kafa shi wu, am yira shi kururu kunko am dumshi. Ebokuna yi sēsē ye tem nēm ezoru ngi gungyu. ³Yeso am makē bo binwatē amutu ega kēm. Yende, "Ntē mondu wu edoo, am ngutu edoo. ⁴A doo wura ha, effe emonyi em ghwa katē shi ojoho katsa, binyun bin yatanwanshi bi. ⁵Effē emongi em gwa tarē shi ata katsa, eja yi eda ba ollo su. Mpunugwa ha em mii nwa shi, nki ollondu adē zombu su. ⁶Kigutsa kim chunwaba ha bim nyarē chindē nki bidē shii zombu su agangē su, bim kusashi bim ntē chī shuwa. ⁷Effē emongi ha em gwa yira shi ayakē kumko. Ayakē am wako shi bi. ⁸Effē emongi em gwa shi ejayi chin katsa bim bwa bondo batatē, emoha okumētē mbe oyuatē. ⁹Wu anē ba atu wa engwa, angwa. ¹⁰Bakese mbo ban ba bam jwa ba Yeso, "A nki enyi ojwa nē ba ebokuna yingya ejwa egaa kēm?" ¹¹Yeso am kotu ha bo nde, "Ba habēn efīarē bi leta tokusa bing hi bi fumbu ne eji engumyi abētē, kaba nya badē hasu. ¹²Nki wu anē bu, baka fatarē wu, aka fwaya bang. Wu adanē bu sun nya, baka kota chu mbi anē bibi ha. ¹³Nki miyin, njwana bobo egaa kēm ha, ba leta zēkē, bakē letasu. ban ngwa zēkē buchi chin badē ngwasu mba ma ba ngwata. ¹⁴A kaba ko eyayi ntē wu ejichi ba ekuum ishaya ena yishe nē, yi ejwa nē nde, Nki engwa bi ka agwa, bi kē ngwa ta pensu. Nki eleh bika nwankē, bikē leta su. ¹⁵Nki esēma yi bonto bangwa ema gwaka effu, bama nensē ka engwa, bama tachu ka ashi waba ndēkē bakadē leka su, baka dē ngwaba atu waba su, bakade eleta ba esēma yi ba su, ndēke baka kyanē ba ka kwarē bo?" ¹⁶Ashi waban a wa chin, nki a ma leta ka, aminyindu atu waban, nki ama ngwaka. ¹⁷Buchi-chin meh mmakē bēn, bunto ba eha ebuka ba bonto amutu ba bing bi chin bama kotu ka nde bamale binwatē bi bile nē ha, badē fwaya elebisu. Bama kotu ka engwa binwatē bi bilēnē ha, badē ngwa su. ¹⁸Fuketē gwanē ega'a yi ntē wu edo wu ado katē efē yinayi. ¹⁹Adum nde ntemo am gwa nsere eja yi engum yi abētē adē gwata su nya, ntē wu bē kotamshi edo yi ba dokatē esēma yina kēm ama effe yi ba do nē ojoho katsa ha. ²⁰Yi ba donē ata katsa ha, ama wu a gwanē ejua yi ngin am kotutayi ba anworu mbwe ndu katsa. ²¹Minyin zēkē ha adēna tan anka kukondu su ada ba eya bun su ha ada ba eya mbue su, bēsē egishu eko kishi shi nē wu nki ejua ngi am ndukun shi kabanya. ²²Yi bana doonē ayakē kunko ha a ntē wu a ngwanē ejua ngi adē tacimiya tami bonto su . yi bana doon. ²³Yi bana doonē ollo wu cin katsa ha, ongwaha ama ntntYi bana doonē ayakē kunko ha a ntē wu a ngwanē ejua yingya a ngwatanē yi, A ndu a hacimiya nē bonto , bonto ba con , bomobo bonto ba tatē, bomobo okēmētē mbe oyuatē. ²⁴yeso am ha tarē bo egaa, yende, baka makē baka makē boku engum yi a bēkē ba ntē mondu wu adoo nē effe yi cin onum kēm . ²⁵Bēsē bonto ba numbunē kuyoto, ntē wu na wu ēkondu am ba am doo fashi bigo effe nging yi cin kunko am ngutu cindē ekunta. ²⁶Mbwe wu effe ngi emiīnē em ha cunwaba Essangē, bigombi bim cunwaba. ²⁷Biba mba ntē ndu onum bam bafa wubam makē wu ndē, ntē wu obam , ada effe yi cin odoo nē onum wu be kēm su ? ena muna bigo bi cuwanē kunko ? ²⁸Am makē bo ndē a ntē wum wu ekodu a nanē yingyaha " biban bobam jua nde weh kotun nde ki ndē nde kifuloka bi?" ²⁹Ntē ndu onum yende, adamiyinsu , mbwe wu efuloka bigobi .gokumo bi fulokashi effe ngi cin ha ³⁰halokashi bima mii cunwa boku , mbwe wu ezēnza nnaka makē bonto ba ezēnza , fulokasanē bigombi bim kandē shi bi aki -aki gwa bam fanwabi ogucu , gwa bam ta effe ngi cin ha bam fandē mbondu kunko?" ³¹yeso am juana bun bobo egaa kēm , yende" baka makē boku engum yi a bētē Essangē yi etehe cin bitē kēm yi ntēmondu a doonē elakē yina kēm. ³²Aeffe yi etehēcin effe kēm ema kya pen ka nya em ci wurashi afufu wa anē elakē ngi kēm .ema dumka kitē tusa binyun bi kubētē bim na adēka etangi katsa?" ³³yeso am juankam tarē bo egaa emongi. makē boku engumyi abētē ba otsētē wu okasē a tanē anē ngubokun ba mogumo binwatē bi emakē bitatēndēkē muka fushu" ³⁴Binwatē bingya bisēsē yeso amakēebokuna yingya egaa kunko.kinwatē ki a makēnē bo adum nde ada egaa kunko su ³⁵Engya edum ha nki ejua yi ntēwū eha ebuka ana juananē a bucin, anajuanē ndv Nka mbaka ozoku wum ba egaa. Nkajuana binwatē bibinē efumbu kēm cuaba eyarē yi berē. ³⁶Yeso am katēlokashi ebokunangi am yirandē obantētē. ³⁷Bakese bana bam bafa wu boyende "makē ngansē sha bēsē egaa yi bigo bing onum kēnko ha". ³⁸Yeso am kotu yende, "wu adoonē effe yi cin ha a Nwan wu Ntē. ³⁹Onum ndu ha a berē; effe yi cin ha bondo ba cing. Bigon bi ha

a bondo ba b99.Nt9 wu ekondu ha a nt9 wu asungu wungwa. Ezenzaha a emanyi ber9,bont9 mba wzenza ha a bakese ba Esang9.⁴⁰Nki miyin, b9s9 ba kwa boku n9 bigo bam fabi ogucu, ab9s9 enaka gwan9 emanyi ber9 katsa. ⁴¹Nwan wu Nt aka t9mas9 bakese bana. baka saboku binwat9 bi bing taban9m eb99 engum yina k9m; ba bont9 ba banan9 bing bi b99. ⁴²Banaka lofa bo en9m yi ogucu k9m. eji ba na ka gyan9 ba en9mafa angi. ⁴³A mbue wu kifanz9 ki bont9 ba bing bi cin ki naka cimiyan9 wende a kigutsa eji engum yi cuba. Nt9 wu an9 ba atu wa engwa. angwa.⁴⁴Engum yi ab9t9 er9 wende a mfaa wu a fumbun9 onum k9m. Nt9 wu a fwayana am fumbusu shi wu am ngutu ba anworu. am gusaya binwat9 binwatv bi an9 bibi deke am gutsashi eja. ⁴⁵Amiyindu baka mak9le engum yi ab9t9 ba ntv wu bileng9 bi amutu wu an9 n9ngan9m mfaa wu ata wa cin wa nwen nwen. ⁴⁶B9s9 a fwayashi nv 9ta fumo yi cin bang.am nd9 am gusaya wura binwat9 bi an9 bi bi am gutsa shi yi.⁴⁷miyindu bun. baka mak9le engum yi ab9t9 ba wata wu eshu wu ba lofan9 ezoru yi kuta kunko. am ko binwat9 effe k9m effe k9m. ⁴⁸B9s9 a yishe n9. bonts mba eko eshu bam muu ta ba wu anshushua ba eban9 yi ezoru. Bam dumshi bam kwata mbi cin ha binwat9 bi ecua k9m. mbi b99 ha bam shuku loka shuku shi bi.⁴⁹A minyindu enaka dum n9 mbue wu eman yi ber9. Ba kese ba Esang9 hanaka ba banaka kwacimi ba bing bi b99 ant9 wu ba bing bi cin k9m. ⁵⁰Ba lofa bo engm yi ogucu kunko. Eji banaka gyan9 ba en9mafa angi.⁵¹Bi ngwata ka binwat9 bingya bis9s9?Bakesen bana bam mak9 wu nd9 "E". ⁵²Yeso am mak9 bonde, "Nki miyin wu adum n9 nde awu nt9 wu eshangkya yi ebuka yi cinyi gya adum n9 kese wu engumyi ab9t9 nya. ar9 b9s9 nt9 wu a tacimiyang9 bi kuu babi faa binwat9 bonak9m; ⁵³Mbue ndu katsa b9s9 Yeso aha mans9 ejua yina egaa k9m, am kat9 loka shi ejangi.⁵⁴Yeso am yirande enk9re wunawu k9m am shangkya bonto atuta waba wa ede Esang9 k9m.Nki miyin egiushu emnabo bam jua nde. "A omu aha nt9 wungwa afwayatan9 eshang yina ba bing bi eka eke bingya ha? ⁵⁵Nt9 wungwaha ada nwan wu nt9 wu eband9k9 wungwaha su? Nd9ke yi man ada maryamu su? me bondo ba man a ba, yakubo ba yusufu ba siman bokushiba yauz su?⁵⁶Bondo ba man bikas9 ha meh bar9 ba b9s9 ? Gwa a omu wu aha nt9 wungwaha fwaya tan9 binwt9 bingyaha?⁵⁷Es9ma yiba em bihia bu. Yeso am mak9b9, "Nt9 wu eha ebuka ada ba ekia ngungyu wuna k9m su tusa ba obam wuna kunko. ⁵⁸Gwa ana d9 na bun binwat9 -bi eka - eke hanyo ndu su nki ep9ras9 eha buccin yi ba.

14

¹A mbwe wumga katsa, Hiridu a ngwa ko ekum yi yeso. ²Am jwa ba bonto bana ba cue, "Ongwa a yeana wu echimbi mongomo mu sheu; a chunwa n9 at9t9k9? Eji at9t9 wangwa an9 cue wu kunko."³Nki Hiridu ana ko ka yoana am kand9 wu, am fa wu eja yi efinke, nki okas9 wu Hiridu, okas9 wu nwan wu man Filibu. ⁴Am jwa bu, "Ed9 nyanz9 nde otawu a dum okawa su? ⁵Hiridu asa wuraka wu, a loshi bonto nki bama takawu wende a nti wu eha ebuka.⁶kigutsa ki eda yi ebwa yi Hiridu kim kafa baha, Nwan wu okas9 wu Hiridu am sen kizongu kim la Hiridu es9ma. ⁷Am jwana kat9 ejua yi ep9ras9 ekwans9n tusa ba ebutsa nde a nondu wu kinwat9 ki aha mam a n9 kotu n9m, oka hawu ki.⁸Kakatawu a fayatan9 b9r9 man, yende, "Habameh ofu wu yoana wu ecimbi mongomo mu sheu kibatsi k9m. ⁹Ngum am na es9ma ba enondu mginanya, nki edutsa yi a na nan9 ha ba bonto ba banan9 eja ngi eda bundu ha, am ha enka nde bama na miyindu.¹⁰Am t9mas9 nde bama mb9ka taba ofu wu yoana ejangi efinke. Am t9mas9 nde bama mb9ka taba ofu wu yoana ejangyi efinke. ¹¹Ban taba ofu wuna kibats9 kunko, bam hand9 ba nwanwu okas9 wungwa, an9 tahand9 man. ¹²Ba kese bana ban ba, ban taba ngutu shi ekum ngi ban yii shi wu. Kakata wu miyin, bam ndE bam makE yeso.¹³B9s9 Yeso angwa n9 miyin, an cimind9 kuru k9m am nd9 eya emongi ba ngwa n9 miyin, bam bat9s9 nd9 wu ba aguru bigungyu - bigungyu. ¹⁴Yeso am ba ekondu nyiba, am le ebokunyi kuta. Am le emotsu yiba am kwar9 ba ban9 ban9m eban ante wuba,¹⁵Kim gwade banam ba, ba kese bana bam ba bam mak9 wunnde, "Eja yingya a ocia, efu ema bucu. Sheh ebok9na ngi baka yirande mu bigungyu mugwa k9m ba gusaya bi eya"¹⁶Yeso am jua bobo, "Echin eda ejici yiba k9m su, han9 bo bieya bi baka yan9"¹⁷Bam jua bu "kir9 ba abi wa bunabu bu det9n achon ba eshu ehar9 bak9- bak9" ¹⁸Yeso yende "taban9 meh bi"¹⁹Yeso am ha ebokuan yingyaha eya yi anka bama dum shi bigo katsa. am ta abi achon wa bunabu bu det9n bugwa ba eshu eyier9 yigyaha am nwank9 ab9t9 am fa alam wu cin am ket9 gashashi ba kesenbo. Ba kese nbo bam haebokuna ngi. ²⁰Bas9s9 bam ya bam kikye. Bam tako ambwes9r9 nda bunabu ba eshu ngi ejwa oyuat9 mbe ehier9 toto.. ²¹Ba bana yan9 ha bama tusa binubusu ba dubu bachon bikas9 ba bondo kwan-kwan bad9 far9 fwar9 bo su.²²Abando Katsa am fa ba kese nbo bam yira kuru k9m bam gak9 gak9 sa cinde omu wu fumo wu ana nde n9 kakatawuba nki ana sheh tan ebokuna ngi. ²³kakatawu a sheh n9 ngutu ebokuna ngi am nwa ndutu katsa enondu Essaang9. Efu emgwashi an ja hanyo wu k9kana. ²⁴Gwa kuru ndu ama ante wu ezoru ngi kuta, ye nes9na nbo ejih9 nki akungyu wa ezoru ba efifi bire ekondu bobo. ²⁵Buchcu (Bilege bitat9 bi buch9) Yeso am ba bibo a jicin ezoru katsa. ²⁶Bes9 ba kese nbo ba ley n9 wu a jici ba n9m ezoru katsa, bam lo buchata9 bam juanam nde, "A ot9t9," bamm yuu biyukuna nki bucat9. ²⁷Yeso a juana ka bobo ogoku fumo yende, "Nan9 es9ma yi anka! a meh! kad9 lon9 bucat9 su"²⁸Bituru am kotu ha wu nde, "wu eyuamshi, adum nde weh nya, hamameh eya mba kabe ezoru ngi katsa". ²⁹Yeso yende, "ba" bituru am cimiya kuru ndu k9m am jici ezoru katsa end9 b9r9 yeso. ³⁰B9s9 Bituru a len9 efifi, bucat9 bum nawu. Mbwe wu a yar9 n9 eyiramshi ezoru k9m, am nwa ba eya yende, "wu eyuamshi, tamshi meh!"³¹Abandokatsa Yeso am hand9 obo wuna, am koshi Bituru am juankam wu nde, weh wu buccinbu nkyanam, es9ma yibeega nki enyi?" ³²Kakata wu Yeso ba Bituru ba yira n9 kuru k9m, efifi emhalokashi eshu. ³³Bak9se nbo bas9s9 kuru ndu k9m bam fenha Yeso baka juanam nde, " ema koka ofu a weh nwan wu Esang9".³⁴B9s9 ba gak9 n9, bam tusaba ber9 wu janisarat. ³⁵B9s9 bonto nba hangyo ba letan9 Yeso, bam t9mas9 ebuka ek9re ndu ber9 wu hanyo, bam ta haba wu bonto ba ban9 ngwaz9k9n9m bas9s9. ³⁶Bam nondu wu nde bama duku ko leshi ebar9 yina yi esoru, ba bana duku kon9 yi sheu bam takand9s9 shi bo

15

¹Bafarisa bomonbo ba bonto ba enyaké bam ba béré yeso ba cimiya wurishelima. Bo yende, ²"Akana enyi bakése babe bané buraséném bing bi ku bi bonto ba banzé? Nki badé shuaném abandé waba baka ya hieré bieya su?" ³Yeso am kotuha bo yende, "Bén nwe a nki enyi biné burasé ngwan eya yi anka yi Esangé nki bing biban bi kuu

⁴Nki Esangé ejuande, "Okokyasé cuu ba maa; 'wu a juanané ejua yi b99 ba tétan mam ba maan mam, aka kii. ⁵Bén yende, "wua jua n9 ba tétan mam ba maan mam, "enafa yi oka fwayatané kam mpungwa nga a eha yi nn9 haném Esangé," ⁶Nt9 wungwa ha az9 kotun nde ha tétan ekya su. ⁷Bén bonto ba bing bi afunda, a bucin nt9 wu eha ebuka Ishaya a na juana kat9 n9 afu waban katsa yende, ⁸Bonto bangwa ba hanmeh ekya ba ozoku baké baké bané eséma yi ba eda ba meh su. ⁹Ba nyaden meh asha, nki ba shangkya enka yi bonto bané jicin katsa." ¹⁰Am tongu ebokuna ngi bonto kanaké am juankan bo nde, "fuk9t9 n9 bi ngwatangansé n9, ¹¹Kinwaté ki kiné yira n9m kuzoku kiné biaséném nt9 su. Ajeba, kinwaté ki kiné cimiya n9m kuzoku, a kinki kiné biaséném nt9." ¹²Bakése nbo bamba bam jua bu nde, "Oleka bafarisa bangwa badé ngwa onyinki b9s9 ba ngwané ejua yingyi ha su?" ¹³Yeso am kotu yende, "Edooyi ba dooné nde ada Tem wu aané ab9t9 a dooné sunya baka fulokayi. ¹⁴Kat9lokashi, a bonto ba ecici ba ebukén. Adum nde nt9 wu ebukén aka cici ta wu abukén n9 nya bo bas9s9 baka gwa yirashi ofushu k9m." ¹⁵am kotu am jua ba Yeso nde, "Juanka nyans9 ba b9s9 ega yingyaha nya." ¹⁶Yeso yende, "Bén nwe tusa ba mpungwa ha bida ba eletanyas9 su?" ¹⁷Bere b9id9 letasu ada binwaté bis9s9 bi biyira n9 kuzoku cishindé ebir9 k9m a eyuhu ngi biné cimiya n9m eyira ofushu wu end9 obuka su?" ¹⁸Binwaté bi biné cimiya n9m kuzoku bi cimiyan eséma k9m. A biwaté nbi biné biasén nt9. ¹⁹Nki eséma kumko en9mana yi b99 en9 cimiyaném, ba elek9k9.

²⁰Bingya ha abinwaté bi biné biyasén nt9, Eya ba ep9ras9 eyuanshi ed9 biyasén nt9 su, ²¹Yeso am gutu cimi am nd9 bigungyu bi Taya ba Sidon. ²²Okas9 wu ca'ana am cimiya nk9r9 ndungwawe k9m. Am g9k9 nwa eya yende, "Ngwa ha n9 meh, wu eyuamshi, nwan wu Daudu! Nwan wum wu okas9 ar9 eyak9 yi b99 k9m ba at9t9 wa b99." ²³Yeso d9 kaaha wu eya su, Bakése bana bam ba bam nondu wu bo yende, "shen wu nki abat9s9n b9s9 ba kiyu." ²⁴Yeso am kotu yende, "Badé t9mas9 meh b9r9 nt9mo su ajeba b9r9 ba n9nan9 bondo ba Is9raila ²⁵kunko," Nwan wu okas wungwa am ba am gunshi ekondu yina, aka juanan nde, "Wu eyuamshi nafa meh." ²⁶Am kotu yende, "Ed9 nyanz9 nde bama ta bunambu bu det9n bu bondo ba kwakwan ba loha mondoh mu ébwa su. ²⁷Nwan wu okas9 wungwa yende, "A miyindu, wu eyuamshi, z9k9 nde mondo mundu ébwa mu yan9m abwes9re wa an9 gwa cisha n9m ki nt9 ndu obam an9 yan katsa nya." ²⁸Yeso am kotu ha wu yende, "Okas9, bucin bube bur9 bu kuta. Ema dum ha shi weh b9s9 on9 kotun9m." Nwa na ndu okas9 am takand9 shi mbwe ndu katsa. ²⁹Yeso am kat9lokashi hanyo am nd9 anshushua ba ezoru yi kuta yi Galili. Am nwa ndutu katsa am dumshi hayo. ³⁰Ebokuna yi amutu emba kanako. Bam ta haba wu bonto ba biban bi huwang, ba ebukén ba ecinde atu, ba bad9 n9 enataminsu bonto amutun, ba bomonbo ba dan9 anka ankasu. Bam taba bo ekondu yi Yeso am kwar9 takand9s9 shi bo. ³¹Nki miyin egyushu emko bonto amutu mbwe wu bale n9 bonto ba ecind9 atu bam juanan9m ejua, ba bin9r9 bin9 ba efufotu ba takand9 ka, ba kibanki huang bam jici, ba ebukén ba leka ka. Bam ko kyas9 Esang9 yi Is9raila. ³²Yeso am tongu tand9 bakése bana kanako yende, "Meh ngwan9m emotsu yi ebokuna yingya, bama dumka ba meh ama es9 etat9 nd9ke bada ba bieya su. Nd9 kotu nde nshe bo bad9 ya kinwat9 su, nki bama kad9 gwa kii ojoho su." ³³Bakése bo bam jua bu nde, "kika fwaya ta bieya omu wu aha bi bika yes9na n9 ebokuna yingyaha." ³⁴Yeso am jua bobo nde, "A aboru an9ng9n bin9bo?" bo yende, "A chon mbe ahar9 ba mu eshu nkanam." ³⁵Yeso am ha ebokuna ngi eya yi anka nde bama dumshi ashindo. ³⁶Am tacunwa abido acon mbe ahar9 ba eshu ngi, am takotu wura ha, am kunka hashi bakése bo. Bakése bo bam ha ebokuna ngi. ³⁷Bontonbo bam yakiky9 wura shi. Bam saboku ejjwa econ mbe ehar9 yi abwes9r9 wa ana shike n9. ³⁸Ba bana yan9 banar9 binumbusu ba dubu banye, bad9 fwar9 bikas9 ba bondo ba kwakwansu. ³⁹Yeso am she ebokuna ngi am yira kuru k9m am ngutu shi ber9 wu magadan.

16

¹Bafarisa ba basaduki bam ba emak9le wu bam nondu wu nde a mak9kya bo kinwat9 ki k9b9t9. ²Am kotu ha bo yende, "meleme ananya, bin jua shi nde, 'baka na mbwe wu cin, nd9ke ab9t9 arifwana." ³Bucucu bika juande, 'ekadum mbwe wu b99 nna, nd9ke ab9t9 aka rifwana wu s9s9, bi letaka b9s9 bika mak9 bokan9 ab9t9 ndu, bid9 letapen b9s9 emak9kya mbwe su. ⁴Ete yi b99, bonttoo ba eya ehakat9 ba en9gan9m eletakat9, bada ba enakat9 yi baka kyan9 su ajeba omu yunus." Hanyondu Yeso am ngutsuhi. ⁵Bak9senbo bam ba omu moondu, es9ma emkoki shi ba etako bunambu bu det9n. ⁶Yeso am juabobo nde, nwank9cu n9 bika ha en9mana nki metseme mu bafri9a babasaduki." ⁷Gwa bakése bam yar9 ejua ba egungyu yiba nde, "Bere a nki kid9n9 taba bunambu bu det9n bungwa ha su." ⁸Yeso ar9 ba eleta miyindu yende, "b9n bonto ba bucin bu nkyanam, nki enyi bin9 juanan9m ba egungyu yiban nde "bere a nki kid9n9 ba ba bunambu bu det9n hasu?" ⁹Bid9 letamam bi ngako nki bunambu bu det9n aboru achon wa bana yas9n9 bonto okum9nt9 oguru okum9nt9 mbe kihyar9 ba oyuat9 nd9ke a na shike b9n ejjua en9ng9n? ¹⁰Bere a bii achon mbe ahar9 nki bonto ba batusa n9 okum9nt9 oguru okum9nt9, nd9ke ana shik9 ejjwa en9ng9n enashike n9 su?" ¹¹Muna bi p9ras9 eleta nde ada nki bunambu bu det9n nn9 juankan b9n ejuayim ha su? ta'n9 eshi bika nan9 en9mana n9 bang nki ots9t9 wu bafarisa ba Basaduki." ¹²Gwa bam ngwata nde ada nki otsetse wu bunambu bu det9n kunko su, apen nde bamata eshiba eshangkya yi bafarisa ba Basaduki. ¹³Mbwe wu Yeso anabang ber9 wu kaisar filibi, am bihi bakése bana, nde, "Bonto ba tande nwan wu nt9 ha anu? ¹⁴Bam juande, "bomobo ba juanande, yoana wu ecimbi mongomo mu sheu; bomombo Iliya, bomombo ba juanande Irimiya, mam a fumo bakése babeK9m. ¹⁵Am jua bobo nde, "b9n ha bi jua nde ame anu?" ¹⁶Siman Bituru am

kotu yende, "A weh Almasiwu, nwan wu Esangé yi ofu."¹⁷Yeso am kotu hawu nde, "A weh nté wu echin, Siman nwan wu yunusa, nki ada etséré ba kiném bi juanka n9 we su, a Tem wu an9 abét9.¹⁸Me juakan weh nde a weh Bituru, a eta iyngya katsa nka lon9 eja yi ede yim. Eben yi hades ek9 waya yi su.¹⁹Nka haweh bi embaka bi engum yi abét9. kinwat9 ki orukyun9 ber9 k9m kika dum abés9 ba rukyun9 abét9.²⁰Yeso am ha eya ba bakése bana bajata emak9 nt9mo nde a wu Almasiwu ndu.²¹yar9 mwe wungwaha Yeso am yar9 ejuanka bakése bana nde oka nd9 yinke wurishelima, oka ngwa eyak9 bang aband9 wa bonto ba banz9, ba ba pasito ba anka ba baeshankya ba ekum yi fa'a, baka wura wu, banaka tacunwa wu onwas9 es9 yi etat9 katsa.²²Bituru am tand9 wu ab9bar9 am juana wu, nde, "Yingya ha ema dana ba weh, wu Eyuamshi yingya ek9 gwakole weh su."²³Yeso am kyans9n am jua ba Bituru nde, "kyas9 nd9 kakata wum, nt9 wu asungu! A weh eta yi endukun kam, nki od9 n9manan9m binwat9 bi bin9 bi Esang9su, ajeba binwat9 bi bonto."²⁴Gwa Yeso amjua ba bakése bana nde, "wu aha mam an9 kotun nde a batés9 meh nya, bucin a das9 ofu wuna, a cuata elend9 yina, a batés9 ba meh.²⁵Nki wu a n9 kotun9m nde a tamshi ofu wuna nya aka jiyawu. Wu a jiya n9 ofu wuna nki meh a naka fwaya wu.²⁶Nki a enyi eka nyanz9n9 weh nde ofwayaka ber9 oka jiya k9bét9? A enyyi nt9 aka ha tami n9 nki ofu wuna?"²⁷Nki nwan wu nt9 ana ka ba ekya yi t9tan k9m ba bakése bana. A mwe wu anakagom n9 nt9 wu aha mam bing bina katsa.²⁸Len9 me juanka b9n, bomonbo ba bin9 Tem n9m hanyin, ba k9 kii su banaka letan nwan wu nt9 eshuwan9m ekya yinak9m

17

¹Es9 yi busoru e-eh chinbimd9 ha Yeso ame ta-akoshi bituru yakubu aba yohana nwan9man, am takonwand9bo ndutu wu daha-daha katsa bo bobo.²Bushi buma kyans9n ekundu yiba, kubishi wuna aka han9m anwenz9re abés9 kugutsa, ebar9 yina em-wurat9 shi pung eka han9m kiphanz9.³Musa ba Iliya bame chinbiya fa shi bo hanyond9 baka mak9nan9m nsere bu.⁴Bituru am ekakotu amjua ba Yeso nde, "To-o, edum yii bas9 hanyin ema nyanz9 chika. Adunde okotuka nya nka na esar9 etat9-fumo a yii be, fumo nki Musa, fumo nki Iliya."⁵Atan ejuanangi nko ha, kifuku ki pugn kim tachu shi bo, bam engwa eya kifuknki, emjuande, "Ongwa ha a nwanwum wuu endo, a wundu nn9 na n9m es9ma ewurat9 bu fuk9ht9 n9 wu."⁶Abés9 bakése mbo ba ngwan9 minyin ha, bam gwanumbu kunken bushi ashindo nki bana lo ka buchat9 bagn.⁷Gokungwa Yeso am ba du kuko bo nwan9e"chunwan9 kaz9 lon9 buchaat9 su."⁸Bame nwan9e chunwa bama leh shiz9k9 nt9 omo susu ajeshiba Yeso k9kana.⁹Bam kyas9suwa n9m Ettahngi katsa ha, Yeso am ha bo eya yi anka nwan9e "ezem yingya kaz9 juankan n9 nt9mo su, tusand9 mbwe wu nwan wu nt9 asaba chunwaka akumkunko"¹⁰Bak9seh banabo bam bihingwa wu, bam juande " nki enyi bonto ba enyak9 ba jua nE nde Eliya aka ba sa ha-e?"¹¹Yeso am kotu nwan9e, "Eliya aka ba nki ena nyanz9 binwat9E.¹²Z9k9 minyindu ha-a, njuankam b9n nde Eliya ndu abaka, baz9 eleta wu su, aba minyindu, bame na ki baka na tami horu n9 bu, a minyin du nwan wu nte aka nan9 eyak9 obo waba kunko.¹³Bak9seh mbo bam eleta shinde a juankam bo offu wu (Yoana wu batisma) katsa"¹⁴Bam tusaba ejingi ebokuna ha-a, nt9 mondu am eba kanako, am egun shi ekundu yina, nwan9e,¹⁵"To-o, le emotsu yi nwan wuum, nki ar9 ba kiban ki egwa, a-engwa n9m eyak9 bang, nki ki mulofan9 wu oguchu k9m aba mongomo k9m.¹⁶Ntaba ka wu b9r9 bak9seh babe, baz9 kwar9 tami wu su."¹⁷Yeso am kotu yende, "ete yi ep9ras9 eha bucin ba eband9 es9ma, a mbwe wu aha nka dumn9 ba b9n? A mbwe wu aha nka nguha tusa n9 ba b9n? taban9 wu kam."¹⁸Yeso am fa kungwa ot9t9 ndu b99 eya, ot9t9 k9m. Nwan ndungwa am takand9 shi mbwe ndu katsa"¹⁹Bakese nbo bam ba fa yeso ab9bar9 bo yende, " Aenyi efan9 ki mak9 z9k9n9 etamshi wu?"²⁰Yeso am jua bobo nde, "nki bucin buban bud9 yesasu. Bucin nn9 mak9n b9n, bisar9 ba bucin bu bukya tusan9 b9s9 essang9 yi obwe yi etehesine hanya, bika mak9 ndutu wungwa ha 'chunwa otemson9 hanyo, aka sonde kinwat9 kik9 nens9 -b9n su."²¹At9t9 wa b99 ef9 yi angwa wat9 cimbin su aba enodu ba ejE9 ozuko"²²Ba edum n9m galili, Yeso am jua ba bakése bana nde, "Baka ha nwan wu nt9 aband9 wa bonto k9m,²³Baka wura wu, es9 yi etat9 katsa aka chunwa" es9ma yi bakese bana emr9k9 bang"²⁴B9s9 batusa ban9 kafanahum, bonto ba ekota ofen bam bafa Bituru bo yende, "nt9 wu eshankya wuban ad9 han ofen wungwa su?"²⁵Yende, "aminyindu." b9s9 Bituru a yirand9n9 obant9teh, Yeso am juanasa bu yende, ba kotan9m ofen mambileg9 bi eko gak9 omu wu aha? b9r9 bonto ba ban9 tsatar9n katsa here b9r9 eyuku?"²⁶Bituru yende, "B9r9 eyuku." Yeso am jua bu nde, "er9 nde bama talokaka ba ban9 tsan9m angum katsa ha egom ofen k9m a."²⁷Nki nde kikad9 fa bo ekota ofen baka na eb99 su, ndE ezoru yi kuta k9m, lofand9 andoo wu eshu, mutachunwaba eshu yi eka cunwa ba san9 ha. Mbwe wu oka mbaka n9 ozoku wuna, oka fwaya bileng9 bi ofen. Ta cunwa bi o hand9 nki ofen wum ba wube.

18

¹Mbwe wungwa katsa, bakese bam bafa Yeso bo yende, "A nu a kyacin9 engum yi abét9 kunko?"²Yeso am tongutaba nwan wu nkyanam kanako, am kat9shi wu antewuba.³Am juande, "Bucicin nn9 mak9n b9n, adum nde bi k9 kyans9n bi dumshi b9s9 bondo ba kwankwan su nya, b9s9 bi bika yiran9 ejayi engum yi abét9 su."⁴Nki miyin, wu a ko gishin9 ofu wuna b9s9 nwan wungwaha, a wundu a kyaci n9 engum yi abét9.⁵Wu a kotutan9 nwanwungwaha ba ed9k9 yim nya, a kota ka meh.⁶Wu a fan9 omu-fumo bondo ba bakotan9 meh bing bi b99 k9m, eka ci bama zer9 fasha wu olas9wu egoku oz9k9m baka lofashi wu ezoru yi kuta k9m.⁷Egyukushi yi ber9 nki mbwe wu endukun! Ejeba nde ba mbwe bangwa baka bajeba, egyukushu nt9 wu ba mbwe bangwa baka ban9 nki wu!.⁸Adum nde obo wube mam oguru ofan9 weh endukun, mb9ka lokashiwu. Eka nyanz9ci weh eyira emik9m ba egishi yi kinwat9, nki elofand9 weh wus9s9 ogucu wu bak9bak9 kunko ba abo wabe ba aguru wabe was9s9.⁹Eshi yibe eka taba weh endukunya, kukoru ta cimi yi, oloka. Eka nyanz9 ci weh oyira emik9m ba eshi fumo, ba nki elofa nd9 weh ogucu wu bak9bak9 k9m ba ashi ahar9.¹⁰¹¹Nwak9 cun9 kad9 lejan9

bondo ba kwankwan su. Nki enyisu mbwe wu aha mam abet9, bakese ba enwanken9m bushi bu Tem wu an9 abet9.

¹²Engwana yiba ha er9 muna? Adum nde nt9 ar9 ba bicukutu bonto bachon, fumo am lar9, ak9 kat9loka amutu ndu an9 bibi ha ndutu katsa aka ngutu en9nga fumo ndu a lar9 n9 ha su? ¹³Adum nde a fwaya ndu a lar9 n9 ha nya, bucin n9 mak9n b9n, es9ma yi ewurat9 yina nki a fwayatan9 ndu a lar9 ha, eka ci yi an9 bi nki mba amutu ha. ¹⁴ez9k9 nde ata omo bondo ba kwankwan bangwa k9m a wuras. ¹⁵Adum nde nwanwu ma a nafawe kinwat9 nya, mak9na shin9 ante wu ban, weh bundu bak9 bak9, a ngwaha weh nya, om takyas9ha shiwu nwan wu ma. ¹⁶Adum nde ad9 ngwaha weh su, nd9 ba bondo ba man bahar9 mam batat9 baka ngwa fakat9n9 weh' nki banggwata nyans9 n9m ejwa nki engwa azoku wa bonto bahar9 mam batat9 ¹⁷Ad9 ngwa ha bo sunya, tand9 ejina ngi b9r9 bonto ba anka ba ebii Essang9. Ad9 ngwa ha bonto ba anka bangwa su, kat9 cind9 wu nt9 wu ad9n9 eleta Essang9 su mam nt9 wu an9 kotan9m ofen. ¹⁸Bucicin me mak9n b9n, binwat9 bi bikand9 n9 ber9 k9m, bir9 ekand9 k9m ab9t9. Bi bis9s9 n9 bir9 ess9ns9 k9m ab9t9. ¹⁹Meh mak9n b9n, kinwat9 ki b9n, bahar9 bi kotunan9 bika nondu n9, Tem wu a n9 ab9t9 aka naha b9n. ²⁰Eja yi bonto bahar9 mam batat9 ba bokunan9 ed9k9 yim k9m, nka dum bobo". ²¹Bituru am ba am jua ba Yeso, "Wu Ejuamshi, a oguru kin9ng9n nwan wu mom aka nafasa n9me nka halokan9wu? Ekatusa kiconkihiar9?" ²²Yeso am kotu ha wu nde, "Nde mmak9n wehnde a da kiconkihiar9 su, eka dum kiconkihiar9 oguru bonto batat9 ba oyuat9?" ²³Nki miyin, baka mak9 boku engum yi ab9t9 ba angum omondu wu ana kotunn9m nde a fwar9 nfaa wuna wu an9 b9r9 bondo bana ba obam. ²⁴B9s9 a yar9 shi n9 miyin, bam taba wu nwandu obam wuna fumo wu an9 biin wu bileng9 bi bitusan9 okum9nt9 mbe oyuat9. ²⁵Ada z9k9n9 ba kinwat9 ki egomsu ha, nt9 ndu na wu obam am ha eya yende, bama gusaya wu, ba okana ba bondo bana bas9s9 ba mfaa wuna wu s9s9, baka gom wu ²⁶Nwan nduna wu obam am gwa gunshi ekondu ngi nt9 nduna wu obam yende, "Nt9 wu obam, ta es9ma yi sang, nka gom wura kinwat9 ki ntan9." ²⁷Nki miyin nt9 ndu obam am na en9mana yi emotsu, am jua nde, oma kat9loka ka okohondu, bama kat9lokashi nwandu kanako. ²⁸Kakata wu ba lokan9 nwandu kanako, am nde am fa nwan wu obam b9s9 wu, wu an9 bii ngwa n9m okoho wu bonto bacon. Am hir9 koshi wu, am jihi koshi oz9wuna, yende, 'gom okoho wu n9n9 biin weh'. ²⁹Nwan numan wu obam am nondu wu yende ta ha meh es9ma yi sang, nka gomha wura weh kinwat9 ki ntan9 kabe" ³⁰Nwandu obam wu eyar9 sa ha am das9 shi pen ha, am fa bam finke shi nwan ndu man wu obam nde a gom tama wu okoho wuna. ³¹B9s9 bondo nba obam balen9 kinwat9 ki kigwan9 ha es9ma yiba yin r9k9 bang. Bam nd9 bam mak9 wurashi nt9 nduba wu obam binwat9 bi bigwan9 bi s9s9. ³²Nte ndu obam wuna am tongu taba wu, am jua bu nde, "Weh nwan wu obam wu b99, nkat9 loka weh okoho wungwa ha wus9s9, nki onondu ne me. ³³ad9 nyanz9 nde weh z9k9 ole emotsu yi nwan wu ma wu obam b9s9 nlengwan9 emotsu yibesu? ³⁴Nt9 wuna wu obam am na es9ma, am hand9 wu ba bonto ba ejikeshi, tusa mbue wu anaka gom shi n9 okoho wu bang biin wu. ³⁵A b9s9 Tem wu an9 ab9t9 anaka nan9 ba b9n, adum nde wu aha mam ad9 s9loka nwanwuman cind9 es9ma yina k9m sunya."

19

¹Em ba mbue wu yesu amamse ne ejua yingya ha, am kat9lokashi galili am ba kyas9 nkere wu yauda, konko wu gam wu urudun. ²Ebokano yi bonto amutu em ba bi wu, am kwar9 takand9s9 bo hanyondu. ³Bafarisa bam ba kana ko, ba emak9le, bo yende, "Enyanz9n nde nt9 a shee okana nki kinwat9 ki aha mam ki kigwan9?" ⁴Yeso am kotu yende, "Bid9 ging9le su, nde nt9 ndu ana lon9 boha eyar9 ngi katsa a lobo onumbusu ba okas9?" ⁵Wu a lon9 bo ha yende, "Nki miyin, nt9 aka ga ba t9tan ba man am bokushi ba okana, bo bahar9 bam dumshi egungyu fumo?" ⁶Bada bun bahar9su, bama egungyu fumo. Nki miyin, kinwat9 ki Essang9 ekat9 bokun9, nt9mo adad9 s9ns9 su". ⁷Bam jua bu nde, "Gwa enyi enan9 Musa a han9 eya nde ki nyak9 ha efu yi ekungwa, ki ka she wu?" ⁸Am mak9 bo nde, "Nki etakand9 yi es9ma yiban, eji Musa ana kotu han9 b9n nde bi kungwa bikas9 baban, eyar9 ngi katsa ha enada miyin su. ⁹Meh mak9n b9n, wu a kungwan9 okana adum nde ada nki juju su am fwataba omondu, anan juju. Wu afwatban9 okas9 wu a gan9 ba onyuna a nan juju". ¹⁰Ba kesen bo bam jua ba Yeso, "Adum nde er9 miyin nki onumbusu ba okana nya, ed9 nyanz9 nde bama fwana su". ¹¹Yeso am jua bobo nde, "Ada nt9 wu aha mam aka kotutan9 eshakya yingyaha su, ajeba ba ba kotu han9 baka kotuta. ¹²Bomobo ba bua bo bada kunkosu. Bomombo abonto ba nan9 bobo miyindu. Bomobo ba kyans9n egungyu yi ba miyindu nki engum yi ab9t9. Wu akota z9k9 n9 eshakya yingya nya a kota ka." ¹³Bam tahaba wu bondo ba kwankwang nde aka tar9 bo abo afu waba katsa, aka nondu habo Essang9, ba kesen bo bam kungwa bo. ¹⁴Yeso am mak9 pen bo nde, "Kat9 lokan9 bondo ba kwankwang, d9 kak9s9 n9 bo eba kam su, nki engum yi ab9t9 ekotu cin9m eff9 ngiba. ¹⁵Am fahashi bo abo afuwaba katsa am kat9 lokashi hanyondu ¹⁶Nt9 mondu am bab9r9 Yeso, am jua nde, "Nt9 wu eshankya, a binwat9 bi cin bi aha nka nan9 nka fwayata ofu wu edumbak9?" ¹⁷Yeso am jua bu nde, "Obihin meh nki kinwat9 ki kin9 kicin nki enyi? A jeba fumo an9 kinwat9 ki cin, adum nde weh kotun9m eyira edumbak9 kunko nya bat9s9 enka ngi ¹⁸Nt9 ndungwa am jua bu nde, "A enka yi aha?" Yeso am mak9wu nde, "Kad9 wura nt9su, kad9 na shom su, kad9 hi buhi su, kad9 ha ekotu yi awurasu, ¹⁹Ko kyas9 cuu ba maa, oka kotu fana bant9 wu edumcu bu b9s9 on9 kotufan9m ba ofu wube". ²⁰Esem yingya yende, "O lenha nlecumshi ka bingyaha. A enyi eshike n9 me?" ²¹Yeso am mak9 wu nde, "Adum nde weh kotun9m nde odum yer9-yer9 nya, nd9 nde ogusaya binwat9 bibe, oka ha bonto ba badan9 ba kinwat9 su, oka fwaya mfaa ab9t9. gwa oka ba oka bat9s9 meh." ²²B9s9 esem yingya engwa wuran9 binwat9 bi Yeso a juana ne, am kyans9n ba es9ma yi er9k9, nki a wu nt9 wu mfaa bang. ²³Yeso am jua ba bakese bana, "Bucicin meh mak9n b9n, eka dum ba eyak9 nt9 wu mfaa a yira ejayi engum yi ab9t9. ²⁴Me mak9 tar9n b9n, eka hess9ci enyam yi ekun ema yira ofushu wu jikyak9m, nki nt9 wu mfaa eyira obam wu engum wu essang9" ²⁵Bese ba kesen bo bangwan9 miyin, eke em ka bo bang bo yende, "Ama anu aka fwayata n9 ofu wu edumbak9? ²⁶Yeso am nwank9 bo, yende, "B9r9 bonto engya ekad9 nasu, b9r9 esang9 nya kinwat9 ki aha mam ki ka nashi." ²⁷Bituru am kotu hawu nde, "Leh, ki kat9loka ka binwat9 bis9s9 ki bat9s9 weh. Gwa a enyi kika fwaya n9?" ²⁸Yeso am

jua bobo, "Bucicin nnə makən bən, bən ba bika batəsə nə meh, ebua yi faa kunko, mbue wu nwan wu ntə a naka dum nə mbande wu engim yina katsa nya, bən nwe binaka dum ba mbande oyuatə mbe baharə binaka kingə nəm okingə wu eruka oyuatə mbe ehiyarə yi ba Israila.²⁹ Ntə wu aha mam a katəlokanə abam, bondo ba baman binumbusu, ba bondo ba man ba bikasə, ba maa wu a bwanə weh, ba cuu wu a bwanə weh, bondo mam anum nki edəkə yimm aka fwaya bi bonto ba con, am fwaya tarə bun ofu wu edum bakə.³⁰ Epen de amutu ba banə ekundu mpungwa, ba naka dum ba egyukushu, amutu babana egyukushu mpungwa ha banaka dum ekundu

20

¹nki obam wu engum wu abətə orə wende a ntə wu onum wu ana chiminə buchuchu nki ezangə bonto ba chweh onum wunanko. ²kakata wu ana kotutanə inki dinari fumo kigusa ha, am-eyehndəbo onum wunanko.³am - echimində bəsə bilenge bitatə amele bun bonto ba chweh bomombo eji yi busha ban temcikəna asha. ⁴am - ejwanka bo nde, benzəkə ndənə onumko, nka habən kikinə yerə-yerə: miyindu bame yirandə chweh.⁵am - echimində bun bilengə busoru, ba bilenge bichonbinye, am - enabun miyindu. ⁶bilengə oywatəmbefumo am - endəbun am - efaya bomombo etem asha. am - ejwanka bo ndə, " ankye nyi binətem shi-shi asha bidə na kinwatə su.? ⁷bam - ejwanka wu nde, ntəmondu wu atanə bəsə chweh su, akindu". am - ejwanka bo, " Bənzəkə ndə nə onumdunko.⁸bəsə meleme ana nanə, ntəndu onum am - ejwanka manaja wu na wu nde, " atongu bontomba chweh nde ogomhabo ontsu wuba, yarə ba' bagwukushunnəha tusandə ba' ba yarənəha. ⁹bəsə ba' ba ba nə bilenge oywatəmbefumo ba' banə bam - ekota wahamam dinari fumo. ¹⁰bəsə ba ba ka basanə ba banə ekota bibaha, bam enəmana ndə ba ka kotaci, bo zəkə bam - ekota dinari fumo nweh wahama¹¹bəsə bana kotanə ontsu wu ba, bam - enchuna nki ntə ndu onum. ¹²bam - ejwande bonto ba chweh ba' ba ba ba-gwukushunə ba-na jeshi kilenge fumo chweh nko onkatə bo yerə-yerə ba bəsə ba' kina nə chweh efiya kigusanko. ¹³Ntəndu onum am kotuha fumo wu banko nde " wasə ma nde nahaweh ebəsə. Okadə kotuta bame nki dinari fumo su. ¹⁴ta' kikinə kibe o ta' eyuhu yibe. ncha egomha bonto ba chweh ba ba' ba gyukushunə yerə-yeRə ba bən¹⁵Bere eda yerə-yerə kam nna kinwatə nnədonəm ba binwatə bimsu? Bere onanəm ashiwa bə inki echinem?. ¹⁶Abəsə enə, ba egyukushu, baka dum ba eyarə, ba eyarə ha baka dum ba egyukushu¹⁷Bəsə Yeso ana jicinwanə urushalima, am-eta bankəsə bana oywatəmbe baharə abəbarə am-jwankabo nde, ¹⁸Lebanə kika nwa urushalima, baka bandə nwanə wu ntə ba ba firistoci ba kuta bokushi ba bonto ba enyakə. baka nbeka hawu okingə wu ewura, ¹⁹Baka habunwu ba bonto ba ba dəleta Essangə su seh ja wa baka bumbuwu, baka bandEwu kitE kasa. Esəyi etatəkasa ha banaka binkesəwu"²⁰man wu bondo ba zabadi am eba bərə Yeso bokushi ba bondo'mbana. am egunshi ekonduyina am ezangə enakotu kanako. ²¹Yeso am-ejwanka wu nde "enyi yii onədonəm?" am ejwankawu ne, "ha eya yii anka nde bondo bam baharə bangwaha bama dum fumo kayana wube, fumo kambese wube obam wu engumyibenko".²²Yeso am-ekotu am ejwande "bidəta kinwatə kii binə bihinəmsu. Bikanwatami ntuka wu nkə ne nwa ha?" Bam ejwankawu nde "kika nwa tami". ²³Am ejwankabo ntukawum bika nwatami jeba. Edumshi obowum wu kayana ba obowum wu kambese wum engya da yim nne hanəmsu, ayii ba Tem ananyansənə nki bo" ²⁴Bəsə bankəsə oywatə bangwa bangwashinəma engyaha, bam ena esəma ba bondo ba man baharə bangwaha.²⁵Miyinduha Yeso am etakongu bo kanako am ejwande, "Biletaka nde bonto ba angum wa ba badəleta Essangə su, bama yiisheshika bo bokushi ba bonto baba ba egiim ba makəle nem anka afuwaba kasa. ²⁶Miyinduha emakade dum miyindu antewubankosu. Nki minyii pyenha wu ana do nəm edum wukuta antewubankonya a dumshipyen oba wu ban. ²⁷Wu ane donəm edum wu eyarənya, a dumshi oba. ²⁸Bəsə nwanu wu ntə adəba nki efenhawusu, a ba' nkii efenha, aka ha enyangə yii na nkii egomtanshi bonto amutu²⁹Bəsə bana ciminə Yerikoha bonto amutu bam batəsətauw. ³⁰Bonto ba ebukən baharə bana dum ojoho kuta Bəsə banangwanə nde Yeso echinəmma bam eyu kiyu "To'o nwanuwu Dauda le emotsu yiiibasə." ³¹Bonto bam ekerə bo ejwankabo bama dum shinə, bam egya yansə bang "To'o nwanuwu Dauda le emotsu yiiibasə"³²Yeso am etemshi am etongu bo am ejwande, "Enyii yii binə donəm nnababən?" ³³Bam ejwankawu, To'o nde ashiwabasə amambaka" kawu "To'o nde ashiwabasə amambaka". ³⁴Emotsu enko Yeso, am edukuko ashiwaba. Abando kasa bam fayata eleka bam ebatəsə wu.

21

¹Bəsə yeso ba bakese bana bana banə anshushuan ba urishelima tusandə bətafani ndutu wu olives ndəke yeso atə sə nde bakese bana baharə, ²am, jwankabo, ngutunə ngugyu wu anə ekundu ha bika le kunku hanyo, ba go katə ka wu ba hidohina. səsəne hi tabanəməh bi. ³adunde ntəmodu a bihigwa bən nki kunkundu nya, ndəkə bika jwanka wu nde ,too' edon bi, ndəke ntə ndu aka sə ha loka ba bən bi, ⁴en gya yi sese. e gwa nki e wayisheshi ntə wu ecikəna ejwa yi ba eha ejwa yi esangə banəm nde a jwana ketə nde, ⁵jwankamnə nwan wu okasə wu siyona, le ngum aka ba kabe, nte wu de eotsu, ejihii banəm kunku katsa. ??⁶ndəke ba kese bana bam ngutu bam na bəsə yeso ana jwankam nəbo. bam taba kunkum ndu ba hindohina ⁷bam taba ebarə bam yikatə shi kunku ndukatsa, yeso am dum shi ebaregi katsa, ⁸Amutu wu bonto bomobo bam yikatə ebarə yiba ojoho katsa, bomobo ban ngwatə tashi betə ban yii ojoho katsa.⁹ndəke amutu wu bonto ba banange kondu yi yeso ba bana batəsəngwane wu bam yu bi yukuna, " hozanna nki nwa wu dauda ! ecin ema dum yi ntə wu abanə nki edəkə yi Too basə ! hozanna egum yi kuta! ¹⁰mbwe wu yeso asa yira banə urishelima, ban gungyu basese bonto e səma yiba emteh bam jwa, "Anu wungwa ha ? ¹¹Amutu wu bonto bam ha ekotu, wungwaha a yeso oba wu essangə a cimiyo ne nazariti wu. galili.¹²ndəke yeso am yirandə otuta wu enyade nko, kungwa cimindəshi bonto ba sese ba ntuu otuta ndu enyade kunko am kunkyesə ba teburu ba bonto mba ekiyansən bilengə ba bi edum bi bonto mba ntuu wu abumbu. ¹³An jwanka mbo, " erə enkəkatə nde, otuta wum baka yu wu otuta wu enyade, ndəke bi

kadə katə wu eja yi bonto ba buhii su.¹⁴ ndəke bonto ba ebukən ba bonto ba eban yi abukən ashi ba akaburu yeso otuta wu enyade kunko, am kwarə takandəse bo.¹⁵ Abo mbwe wu biba ba e ha ejwa yi Essangə ba bonto ba enyakə ba lenəm bing bi eka eke bi ananə, bo bangwanə bondo ba lee bam eyukunanəm otuta wu enyadekunko ejwananəm " hozanna nki nwan wu Dauda " bam dum ba esəma yi ba embihia.¹⁶ Bam jwankam wu, " we ongwaka binwatə bi banə jwananəm ? yeso am jwakambo, Aminyi ndu! ndəke weha odə na egingərə su A kuzoku wu bonto ba kwankwan ba bondo ba arin bana fayatanə enyadesu? ¹⁷Ndəke yeso am katəloka bo am ngutu berə wu Bethany Amsashi hanyo.¹⁸mpugwa ha buchuchu bəse ana kiyasən banə ngungyu wu kuta kunko, am ngwa ezo. ¹⁹bam leh kitə ki ogyokyu ojoho kunko am də tusa kitə ki gungyu adə leh Essangə yi ngi kitə nki katsa su ajeba afufu. Am jwa ba kite nki ndə, "we kitə kingiy pungwa ba ekondu oke na tare bun Essangə su , ndəke kitə kingiya abando katsa kim kusashi.²⁰Ba efe yi minyin bucatə bumna ba kese bana bam jwa , Amuna minyi kitə nki ogyukyu nki ki kusans? ²¹yeso am ha ekotu am jwankabo,adum nde weh ha bucin ba essəma fumo ada ba bucatə su, weh okə na makə shi kinwatə besə ki nnanə ba kitə ki ogyokyu kingya ha su, ndəke weh zəkə oka natami ejwa ba ndutu a cunwa. ²²binwatə bi ahamam bi bihinə enondu yiban kəm , adum ndə bi letan nya, bika fwaya??²³Mbwe wu yeso a yirandənə otuta wu enyade kunko, ba pasto ba anka bokushi ba bonto ba banzə mbaba bam bafa wu mbwe wu ana shangkyan nə, bam jwan ndə, " aba anka wu a ha onə nan binwatə bingya? ²⁴yeso am kotu ha yende,meh zəkə nka na akə bən anka wu nnə nan binwatə bingya ha. ²⁵A omuwu aha ecimbi mongomo musheu mu yoana mu cimiyanə" bam ngwana ba egungyu yi ba, bo yende , " ²⁶Ki juande 'akubətə, aka aka makə bəsə nde, anki enyi kidənə leta wu su?Ki juande labərə bonto kirə ba bucatə bu bonto .nki baletaka yoana a ntə wu anə jicin ba ekum yi essangs ²⁷? Bam kotu bam makə yeso ndə, ki də leta su ??wu zəkə yende, "meh zəkə nkə juankam bən anka wu nnə nan binwatə bingya bu su.²⁸Bən ha enəmana yi ban erə muna? ntə omondu arə ba bonto baharə, Am ndə fa wu fumo am juande, nwan ndə ona cue onumkəm nna. ²⁹Nwandu am kotu ende, nke na su, kakata ha am kyanəs enəmana yina am ndə ³⁰ntə ndungwa am ndə bərə nwanandu kihyarə ba am jua jebabu bəsə a makə nə wu ngwanwe ha. nwan ndu ngwaha yende .nka ndəteh wu də ndə su.³¹Bonto baharə bangwa ha a wuaha ananə kinwatə ki tətən anə kotu nəm? boo yende ca wu eyarəsə ha yeso am jua bobo ndə bucin meh makən bən bonto ba ekota ofen ba bikasə ba ekwarə babaka yirasa Essangə eji engum yi a bətə nki bən. ³²Nki yoana ana ba bən eyuhu yi cin katsa, bidə ngwata wu su, kakatawu bonto ba ekota ofen ba bikasə ba ba ekwarə bana leta kawu bən ha kakatawu bi leka kinwatə ki kigwanə bidəkyansən ba ngwa kakata ndəkə bika leta ngwatangwa wu su.³³Fuketə nə ega enongi, bai na ntəondu, wu onum. Am doo onum ndu kəm, am finkyə kafa wu, am nashi ofushu wu emonfa bi fiong onum ndu kəm am loo shi otuta wu abətə nki elecu ejangi am gusaya hashi onum ndu ba bonto ba etəma bomonbo nki mbwe nkyanam. Am ngutu shi egunta bərə omondu katsa. ³⁴mbwe wu ekam bi fiong bingya am naba, am təmasə biba bomonbo ba taba wu binwatə mbi onum.³⁵Bonto nba etəma bam kooshi bi banbagwa ,bam, bumbu oba fumo bam wura wu fumo ba bam cunku omo ba ata . ³⁶ntə ndu onum am təmasə bun bibabana bomonbo ba bacin mba eyarəsə ha zəkə miyin bonto ha etəma bangwa bam na jeba bobo bəsə bana nanə ba bangwawe ha. ³⁷kakata wu yingya ha, ntə ndu onum am təmasə ndə nwana kaba am jua nde ,baka ngwaba nwan wum ? ³⁸Bəsə bonto ba etəma ba lenə nwan ndu bam jua ba egungyu yiba , congwaha a ntə ndu fərə. banə ki wura wu ndəkə kika ya fərə ndu onum ! ³⁹bam ta shi wu , bam loo cimiya wu onum ndu kəm bam wura shi wu. Gwa ntə ndum a banya aka na muna ba bonto ba etəma bangwa ha?⁴⁰Gwa ntə ndu onum a banya ,aka na muna ba bonto ba etəma bangwa ha? ⁴¹bam jua ba nde , aka wura bonto ba bəə etəma bangwa ba egishu , am gusaya cində onum ndu ba bonto ba etəma bomobo ba baka gom nə mbwe wu ekondu ??⁴²yeso am jua bobo nde , " bidə gingərə le Essangə yi ejua yi tee kəm su , " eta yi bonto ba elloba dasənə a yingi ake eke kabasə?⁴³Nki miyin meh makən kota engum yi Essangə kaban hacində ba bomonbo ba baka naysənə cinə? ⁴⁴ntə wu a gwanə eta yingya katsa aka bwetəsə wu eta yingya egwa konə eka goku wu??⁴⁵Bəsə ba pasto ba bafarisa bangwanə ega yingy ha, bam leta shi ndə ejaba afu waba katsa? ⁴⁶bəsə ba nənganə nde ba kowu, bam lo shi ebokuna yi bonto, nki bontombo ba taka wu ante wu anə cikənan ba ebuka yi Essangə

22

¹Yeso am juana bun bobo ega kəm, yende. ²Engum yi abətə arə bəsə ngum omondu am naha nwana eda yi efwa okasə.

³Am təmasə biba bana nde bama tongu bonto ba bana dakə nə nde bama ba ejingi eda, ban dasə eba.⁴Ngumdu am etəmasə kyasə biba bomombo, yende, "makə nə ba badakə nə ha nde, Nnaysənə katə ka eja yim, Bama mbəəka, andoo wu a kyacinshinə ba bomombo ba kuta, bama katə nyasə wura ka binwatə bisəsə, Banə eji Eda.⁵Bonton bo badə tapen ejuangi ba eruhuasū ban ngutucində shi, Omondu onumwunakəm, Omo ntukəm. ⁶Bomombo bam koshi bibambo bam habo eyakə, bam wura bomumbo. ⁷Esəma ngi Ngum embihia, am təmasə bonto bana ba ekangərə, bam wura bonton ba, ba wura nə biba ban gwa ha, bam ngangəkə fya wuashi ngungyu wuba.⁸Am juankam biba banabo, bama nanyansə katə ka eji eda, bonto ba badakə nə ha badə nyanzəsū. ⁹Nki miyin, ndənə, ojoho wukuta bi dakə taba bonto ba bika fwaya taminə bama ba ejingi eda. ¹⁰Bibanbo bam ndə bam taboku ba bonto ba bafwaya tami nə, bacin ba babəə, Esarə ngi eda emyisheshi.¹¹Ngum ndu am bande a le ejangiha, am le omondu adə fa ebarə ngi Edasu. ¹²Ngum du am jua bu nde, wasə, ona muna oyiraba nə hanyin adaba ebarə yi edasu? Ntə ndu adə juana tami kinwatə su.¹³Ngum ndu am makə biba bana, "kandə nə ntə wungwa abbo ba aguru, bi lofandə wu effu kəm, eji a ka gyanə ba enəmafa angyi. ¹⁴Nki ba na tongu amutu, ban catashinkyanam.¹⁵Ba farisambo bam ngutushi bam nanyasə bəsə ba ka koo nə wu nki ejua yi na. ¹⁶Bam ye handə wu ba kese baba, ba Bahiridu, Bam juankam yeso nde, "Ntə wu eshang kya, ki letaka a weh ntə wu bucin, weh shang kyanəm ojoho wu too basə bucin katsa, Odə fanəm enəmana yi ntəmokabe su, odə kyanəm endo ofu bonto kəm su.

¹⁷Makə bəsə, enyi enəmana yibe? ki ha kaisar offen bere muna.¹⁸Yeso aletaka enəmana yi bəə, yi ba, yende, bi makəleme

nki enyi, bèn ba ehong cikèna.¹⁹ Kya n9 me bilengèn bi "Bam takya bawu bilengèn bi."²⁰ Yeso am juankam bo nde, "A onwenzere ba edèkè.²¹ Bi anu katsandu "Bo yende "a bi kaisar" Yeso am jua bobonde, "han9 kaisar binwat9 bi bin9 bi kaisar, Esang9 ha bi bin9 bi Esang9.²² Bam ngwa shi miyinha, egishu emna bo bam kat9 lokashi wu bam ngu tu cind9.²³ Kigutsan ki Basaduki bomonbo, ba ba juan9 nd9 ecuwa kyas9 kakata wu ekii susu, bam ba kanako, bam bihingwa wu nde.²⁴ Nt9 wu eshang kya, Musa a juande, nt9 am kii, ada ba bondosu, ema dumka nde nwanwuman a fwa tashi okas9ndu aka bua ha wu bondo.²⁵ Bondo ba man bomombo bar9 bacon bahar9, wu eyar9 sa am fwatashi wu am kiishi, ad9 bwa kat9 bondo su.²⁶ Wu kihyar9 am enangwa shi miyindu, miyindu ba wu kitat9, cind9 tusa ba wu kihyar9.²⁷ Kakata wu bama nawuraka miyindu, okas9n du am kiishi.²⁸ Gwa mbue wu ecunwa kyas9 anaka dum okas9 wu anu kakata wu bas9 so bama fwaleka wu.²⁹ Yeso am kotu babo yende, "bi n9na ka, nki bid9 leta effu yi sheu yi Esang9 ba anka wunawu su.³⁰ Nki mbue wu ecunwa kyas9 efwana eda su su, epen ha, wu aha mam aka dum pen b9s9 ba kese ba ah9t9.³¹ Nki mbue wu ecuwa kyas9 nya, bid9 ging9r9 leshi kinwat9 ki Esang9 emak9 n9 b9n su-nd9.³² Ame Esang9 yi Ibrahi, Esang9 yi Isaku, ba Esang9 yi Yakukubo, Esang9 ada yi a t9t9 su, a Esang9 yi ba ban9 ba muas9.³³ B9s9 bonto amutu ba ngwan9 minyin, egushu em na bo ba eshankya yi ngyaha.³⁴ Mbue wu bafarisa ba ngwan9 a tems9 ka Basaduki ha, bam dum boku.³⁵ fumowu ba kunko, wu anacer9 n9 oking9 am nawu ebihingwa yi emak9le wu-³⁶ Nt9 wu Eshangkya, a enka yi aha yi ekyacimshi n9 oking9 wu enka k9m.³⁷ Yeso am juankam wu nde, "Ndo to"o Esang9 yi be ba es9ma yi be yi s9s9 ba en9manaiyi be yi s9s9, ba tung wu be wu s9s9.³⁸ Engya ha a enka yi fumo yi ekyaacin shi n9.³⁹ Enka yi kihyar9 katsa er9 b9s9 ngingya ha- Ndo nt9 wu edumcu wu be b9s9 on9 ndon9m egungyu yi be.⁴⁰ Abinwat9 bihyar9 bingya ha ejua yi Esang9 ba temn9 katsa.⁴¹ Mbwe wu bafarisa ba bokunan9 eja fumo, Yeso am na bo ebihingwa.⁴² Yende, "enyi bin9 n9manan9m ba wu enatami? A nwan wu anu?" Bam jua bu nde, "a nwan wu Daudu⁴³ Yeso yende, "Ena ma muna ot9t9 kunko Daudu an9 tongun wu to"o, aka juanan de.⁴⁴ To'o am jua ba to'owum, dum ba kayana wum, tusa mbwe wu nka fan9 ba bashin9 weh abawabe kunko."⁴⁵ Ande Dauda a yu Kirisiti 'Teh,' aka na muna a ka dum kyas9n nwa wu Dauda?"⁴⁶ Nt9 wa tami n9 wu ekotu susu, nt9mo am bingwa tar9 bun wu ebingwa yimo su.

23

¹so am juana ejua ba ebkuna ngi bokushi baba kese bana, ²Yende bonto ba enyake baba farisa ba edum nem eja yi Musa, ³Nki minyin kinwatE ki ba makE nE kinwatE ki ba makE ne bEn nya na ki, nanE binwate bigyaha bika batEsE nE bi⁴A minyindu ba ego tami nem ecua yi eruwa bi bine hanem egyushu yi ecua, baka bam cuasE fanwa bonto ebake katsa. Boba afu waba nya bake tale ekantE nde bama cua su. ⁵BinwatE biba shew ba nande nki bonto baka ba ley. Nki banan binwate ba eda ba runEm ebare yi kuta. ⁶Ba ekotu nEm eja yi edum yi cin eji eda, ba eja yi cin atuta wa nde EssabgE. ⁷Ba etongu bihi yi ekokyase eja yi ntuhu baka baka tongu bo nde bonto ba eshkya. ⁸Ada nde ba tongu jeba bEn nte wu eshankya su nki nte wu eshankya are yere-yere ba bEn ba sEsE a bEn bondo ba man. ⁹Kade tongu nE omondu teh bere kem su nki a teh fumo bine bu bokushi ba wundu, are abEtE. ¹⁰Bama kade tongu nE bEn bonto ba Eshagkya su nki nte wu eshangkya wuban are fumo a Almasihu. ¹¹Wu anE wu kuta ben kunko oba wuban, ¹²Wu a ko kyase ne ofu wunawu baka ko gyishi wu, wu a ko gishi ne ofu wunawu baka ko kyasE wu¹³Eyake a yiban bonto ba enyake ba Bafarisa ba baegwakacu bi temcu ka bonto yira eja yi egum yi abete. Bide yirande su bide haloka baba bane kotun nde bama yirasu. ¹⁴Eyake a yiban bonto ba enyake ba Bafarisa nki bi wuru nem ba banyum baba ba ki ne ¹⁵Eyaka a yiban bonto ba enyake ba Bafarisa ba bonto ba eyukuna! Bi endenem konko wu ezoru yi kuta ba ba bere nki efaya kese fumo bakE-bakE bin kate shi wu Ntakera wu a gyacinE ben Ogochu. ¹⁶Eyake a yiban bonto ba ecici ba ebuken ben ba bine juande wu a butsa nE ba eja yi shew ada kinwatE kimo su, wu a butsa ba eta yi nwenE nwenE yi eja yi shew ebutsa yina ema kandE ka wu. ¹⁷Ben bonto ba Ebuken ba Ebin anu a kyaci nE eta yi nwen-nwen bere otuta wu ede wu onE eja eta yi nwen-nwen yi shew¹⁸Bun nde nte wu a butsanE ba eja yi sheu otuta wu ede kunko ada kinwate kimo su. Wu a butsa nE ba eha yi kate ne katsa ndu ebutsa nginyi ema ko ka wu. ¹⁹Ben bonto ba ebuken a wu aha a kyaci nE eha, bere eja ngi ene shew yi ba kate nki eha ngi EssangE?²⁰Nki minyin wu a butsa ne ba ebantE yi otuta wu nyade kunko, a butsa ka ba bi , ba kinwate ki kine katsa. ²¹Wu a butsa nE ba otuta wu enyade Essange a butsa ka ba wu anE kunko ndu, ²²Wu a butsa nE ba abEtE a butsa ka ba elendE yi Essange ba eja yi anE dum nE katsa.²³Eyake a yiban Bafarisa ba bonto ba enyake, Bonto ba eyukuna bi etaciminem fumo oywate kem wu essange yi bite kem afufu wa abwe, ba biyan bi kateloka pen ka mbi eruhua ha ama, okinge, ba emotsu, bokushi ba eha bucin bigyaha a bi enyazecine nde bi na ba elezeka bi shike ne ha su. ²⁴Bonto ba ecici ba ebuken bika yuru tami shi enyonyun a sonde bika muna tami enyam yi ekun²⁵Eyaka a yi ban Bonto yiban bonto ba enyake ba Bafarisa bonto ba eyukununa bika shua tami kakata wu ntuka ba efa yi eya bi eya ante wuba a pen eja eri yi kwenyinyi enE. ²⁶Weh nte wu ebuken wu Farisa kem yare eshuam yare eshuamshi ante ndu ntuka ba efa ngi ndeke kakata wuba aka nyanze²⁷Eyake a yiban bonto ba enyake ba Bafarisa ba bonto ba eyukuna bire wende a ezom yi ba sEnE olo wu pung, bonto ba cin ashi kem (Kubin) ante a bikuhu bi akum ba erii efEkEm-efEkEm. ²⁸Abese bine ashi wa bonto kem aben ba cin, ante nya a eyukuna ba cue wu bee²⁹Eyake a yiban bonto ba enyake ba Bafarisa ba bonto ba eyukuna bi lokatE ezom yi bonto ba eha ebuka, bika bika zonzu nyasenem ezom bonto ba cin, ³⁰Bika juananem nde foru kinare nbwe wu ba cubasE ki sade baha bonto ba eha ebuka su nya? ³¹Nki minyin bi haka afu waban ekotufana nde a bEn bondo ba bonto ba ewura bonto ba eha ebuka³²Ema nde bi fayisheshi ka emakele yiba cuban. ³³Eyo a bEn bondo ba efambu bika na muna bika mi okingE wu obam wu ogucu?³⁴Nki minyin, le, meh tEmasE ba bEn ba bonto ba eha ebuka, ba bonto ba enoru ba bonto ba enyake bika bika wuru bomobo bim bande bomonbo bika warE bomonbo bisangna, atuta wa ede EssangE waba kem bika batEsE bo bigungyu-bigungyu, ³⁵Efwaya yi katsa ha kinEm ki bonto ba sheu ba bawarenE bErE wungwaha kem

kika nwakE kyase afu waban katsa. cuaba kinEm ki Habila nte wu cin tusa ki Zakariya nwan wu Bara kiya wu bina wuranE ante wu Otuta wu ede EssangE ba eja yi sheu ante ko ha. ³⁶Bucicin me juanka bEn wu aka cunwa konE bon ba Ete yigyaha. ³⁷Wurishelima, Wurishelima, weh wu weh wu oranE bonto ba eha ebuka om cunku bomobo bama yebawe ata Oguru KinEgEn nna katun nen nde nkate boku bondo babe bEsE ezakE ekatE boku bondo bana afuru wanakEm weh ena dE kotu su. ³⁸Leha bame katEloka bEn obam wuaban TsasEra. ³⁹Meh make jenba bEn bikE ley bun meh su ajeba kigutsa ki binaka juana nE nde "Ecin ema dumbokuka ba wu anE banEm edEke yi wu Eyuamshi kunko."

24

¹yeso am cimbiya otuta wu enyade nko am kota shi ojo wunawu. bakese bana bamiba Ekiwu otuta wu ²enyade. dake am kotuha bo, yende, " bi elenem biwat9 bingyala bisas9 ? bucin m9h njuankan beni z9k9 etafumo yi baka kal9 z9kan9 Emo katsa baka p9ran9 es9ras9su. ³B9s9 a dumshin9 etta yi zaitun katsa, bak9se bana bamba kanak9 efumbusu k9m bam ju a bu nde, " a enyi ekakyan9 ebayibe ba yi eman yi ber9? " ⁴yeso am kotu am kotu habo nde, " tan9 eshi nt9 mo akad9 fa ben engna su. " ⁵Nki amutu baka ba ba ed9k9 yim. ban juande, " a meh Almasiwu, "baka fa amutum wu bonto baka n9na." ⁶Bi kangwa Ekum yi egum-egum ba enka yi egum- egum - egum bi tan9 eshi kaz9 lon9 buchat9 su, nki ema dum nyikeka nde binwat9 bingya ha hima gua, egyukushu ngi ed9 ba tansu. ⁷Nki eruka eka wa ba eruka, engum eka wa ba engum.ezoo ekana ba eshishek9 yi ber9 eja kom amutu. ⁸ndeke yingya yisas9 atan eyar9 yi ebwa. ⁹Kakata wu yi ngyaha baka ha ben eyak9 bang baka wura b9n.b9re wu s9s9 aka shi b9n nki ed9k9 yim. ¹⁰kakata wu yin gya amutu baka dukun, baka ya ontsu wu egungyu yiba, ba eshi jik9shi egungyu yiba. ¹¹Biba ba eha enka yi Esang9 amutu baka ba ba wura baka fa amutu baka n9na. ¹²Nki eb99 eka mer9 bang, efiyana eka gwade. ¹³Wu a nyuwata tusan9 egyukushu katsa aka fa ya etamshi ofu. ¹⁴Baka ha ejwa yi chin yi engum yingya ber9 wu s9s9 nki edum ejuana kotu ofuwu eruka' yi s9s9, kakata wu yingya ha eman yi ber9 eka ba. ¹⁵Nki minyen, bi le kinwat9 ki kwanyiyi ki ebiyas9 nya, ki nt9 wu eha ebuka Daniyel ana juana kat9 n9 ba, Daniyel wu eha ebuka anar9 ejayisheu (Nt9 wu an9 tseng9n yi angwantashi,) ¹⁶baban9 ber9 wu yauda bama lonwand9 atakatsa, ¹⁷Wu an9 ot9 ndu akad9 cishuwa nde oma ta kinwat9 obant9te wuna k9m su. ¹⁸wu ang onum kunko akad9 kyas9 ba obant9te omata ebar9 yi kuta yi esoru su, ¹⁹Egyushu yi ba ban9 ba affin ba ba ban9 mbusun bondo es9 ngi kunko! ²⁰Nondu n9 esang9 nki elo yiban emakad9 dum mbue wu ofifisu, z9k9 kigutsa ki asabati. ²¹baka na eyak9 bang yi kuta, yi bad9 nale ef9 yina su, eyar9 yi ber9 ciba nna, susu bak9 nale bun ef9 yi na su. ²²bad9 s9kes9 ese ngi su nya, nte wu a yess9nan9 emii egyushu yingya kunkosu, nki ba a chan9, baka s9kes9 esingi. nt9 am mak9 b9n de.leba, Almasiwu ar9 ha! ²³nt9 am mak9 b9n de.leba ,almasiwu ar9 ha!. ²⁴Nki ba eha ekum yi Esang9 ba awura almasiwu ba awura ba ka baka kyan9m binwat9 bi eka--eke,nki baka yere amutu egwak9m,eka na nya ba mba ba chang ha. ²⁵Len9, mbue ndu kaka baz9k9 ba nmak9 ka b9n. ²⁶Nki miyin, ba jua ba b9n, " ar9 ba weh ocha k9m d9 nd9n9 ocha k9msu. z9k9 ba jua " ar9 baweh ebir9 yi otuta k9m, "d9 ngwan9 su. ²⁷B9s9 ogwa an9 ber9 n9m okutu wu ber9 wu kayana cind9 okotu wu kanbese amiyindu eba yi nwan wu nt9 enaka dum n9. ²⁸Eji ekum yi en9. a eji binyun bi eya akum bin9 bokunan9. ²⁹mbue ak9 ci su kakata ndu ese yi eyak9 ba, kigutsa kika gwa efu ots9r9 ok9 ha kifa nz9, su ezutsu eka gwa sha kub9t9. ba anka ba ab9t9 baka shishek9 ³⁰Gwa ecings9 yi eba yi nwan wu nt9 a ka cimiya kub9t9, ezo yi ber9 eka na es9ma yi er9k9,ba ka le nwan wu nt9 ebangm kifuku k9nko ba anka ba ekya yi kuta. ³¹Aka t9mas9 ba kese, ba eya yi esungu yi anka, baka bokuna ba bacan9 akotu anye was9s9, egyukushu yi ab9t9 cind9 egyukushu yi mongi! ³²Shang ta n9 ba kit9 ki ogyoku. Etayina em yar9 ena afufunya, bike leta nde ogwa ama anshushua. ³³A miyindu, bi leka binwat9 bingya bisas9 nya, enyanz9 nde bileta, a naka anshushua, ama eben katsa. ³⁴Meh mak9n b9n bucin, eteh yingyaha ek9 cimi su binwat9 bingyaha bika gwa wura. ³⁵Ab9t9 ba ashindo bika man, essang9 ngi ejua ha ek9 man su. ³⁶Nki kigutsa nki ngyaha mam mbwe, nt9 wa aleta n9 susu, akar9 bakese ba Esang9 ba ab9t9, z9k9 nwan, ajeba teh k9kana ³⁷B9s9 es9 yi Nuhu enan9, ab9s9 eka dum n9 nki eba yi nwan wu nt9. ³⁸Es9 ngi kunko miyin ezoru yi ena mii n9 ber9 wu s9s9 ed9 mii tan su ba eyan9m ba enwan9m, ba efwan9m ba efwatan9m tusa cind9 kigutsa ki Nuhu ana yiran9 kuru k9m. ³⁹Banad9 leta kinwat99 kimo su tusa mbwe wu ezoru ena nwamshin9 bo amiyindu eba yi nwan wu nt9 enaka dum n9 ⁴⁰Gwa bonto bahaer9 baka dum onum kunko baka taka cunwa fumo, bam kat9 lokashi fumo kakata. ⁴¹Bikas9 bahar9 ba egokun9m baka taka shi fumo, bam kat9 loka shi fumo. ⁴²Nki miyin dum n9 ba ez9nza, nki bid9 leta kigutsa ki wu eyuamshi ana ka ban9 su. ⁴³Leta kat9 yingyaha, adum nde nt9 wu obam a letaka mbwe wu nt9 wu buhi aka ban9 nya, aka dum nyans9shi ak9 haloka obam wuna baka mbaloka nde bama yirand9 su. ⁴⁴Nki miyin dum nyans9 n9, nki nwan wu nt9 aka ba ada mbwe wu bi letan9 su. ⁴⁵Gwa anu oba wungwa wu ekotuna ba enoru, wu nt9 wuna wu obam ana fan9 nde a lecuwu obam, aka habo bi eya mbwe katsa? ⁴⁶A oba wu ecin, wu nt9 wuna wu obam aka fan9 wu cue wuna katsa mbwe wu aka kyas9ban9. ⁴⁷Meh mak9n b9n bucin nt9 ndu obam aka kat9shi wu binwat9 bi an9 bibi katsa. ⁴⁸Adum nde oba wu bing bi b99 am n9mana shi es9ma yinayi kunko, "Nt9 wum wu obam a bak9shika, " ⁴⁹Am yar9 shi ebumbu bondo mba obam nya, am yirashi eya ba enwa ba bonto ba enwa nya. ⁵⁰Amiyindu ha Nt9 nd9wu obam aka ba kigusa ki oba ndu at9 leta su ba ambwe wu at9 su. ⁵¹Nt9 wuna wu obam aka gashi wu kihyar9, egyukushu ngi katsa aka dum yer9-yer9 ba nonto ba bing bi b99, baka lofa nd9 wu eja yi ban9 gyan9m ba en9mafa angi.

25

¹Engum yi ab9t9 enaka dum wende a ezambutu oyuat9 yi etangutun9 biburu bi kifanz9y9 hkieleka nki ekota onumbusu ndu eda. ²Bachon bary ba ebin, bachon bar9 ba enoru. ³Mbue wu ezambutu yi ebinyingya, ena tan9 biburu biba bi eleka, band9 taboku ba nkak9 su. ⁴Ezambutu yi enoru heme kota nkak9 kiburuki bokushi ba biburu biba, bi eleka. ⁵B9s9

onumbusundu eda, ana bakëshine, bamzerə kuyoto, kuyoto kum tashi bo. ⁶Buchu ante ban ha enka," lenə, ntəndu eda, Ndənəbi tabaw. ⁷Ezambutu yingya yisəṣə emchumwa enanyansə biburubi ba bi eleka. ⁸Ba ebinha bameiwankam ba enoruha, "tohalenəbəsə nkakə wəbam nki biburubi eleka bi nyimennanya. ⁹Mba enoru bam kotuha bonde, "nkakəndu akəyesabəsə babənsu, ndəpennəma bərəbonto ba egusaya bigusahanə afuwaban. ¹⁰Mbweh wu bana ngutuchiminə egusaha, ntəndu eda, am tusabashi, ba bana zənzannəwuha ban engutuchubu ejangi eda, ban chubashi eben. ¹¹"Kakataha ezambutu yingya embangwa nde, ntəwu obam, ntəwu obam, mbakaha bəsə ebengi. ¹²Am ekotu am jwankahabo nde, Bucichin nnejwankanbən ndəletabənsu. ¹³Nki miyin dumnə ba eta eshinki bidəleta kigutsa ba mbwehsu. ¹⁴Nki erə wende a ntəmonduakə yira bərə omundu kunko, Am tongu ba nkəsəbana am hafashibo mfa wuna. ¹⁵Fumo amhawu ban talanti bachon, əmondu am hawu baharə, ndufumo ha am hawu talanti fumo wahamam anafayamfa yerə-yerə ba enatami yina, ntəndungwa am ngutu ekunta. ¹⁶Wu ana ko tanə ba talenti bachon am ngutu abundo katsa ogusa nweh, wu anakotanə batalenti bachon. ¹⁷Eyuhungii katsa nweh, wu anakotanə batalenti baharə am fayatarə batalenti baharə. ¹⁸Ndəke oba wu anakotanə talenti fumoha, am gutu chində am chum ofushu am fumbushu bilengən bi ntəndu obam. ¹⁹Kakatawu mbweh bang ntəwu obam ndu biba, bangwaha amkyasəba efarə bilengən biba. ²⁰Obawu ana kotanə ba talenti bachon amba etaba batalenti bachon bomombo am ejwande entəwu obam onahame batalenti bachon le, mfayatarəka batalenti bachon. ²¹Ntəwu na wuobam am ejwa bunde ntkotuka osoko, obawu chin ba buchichin! wehnanəm buchichin, binwatə bi nkyanam katsa. Nkakətə weh binwatə bi amutu katsa. yira esəma yi ewuratə yi ntə wu be wu obamkəm. ²²Oba wu anakotanə batalenti baharə, am ba am ejwande, "ntəwu obam, anahame batalentə baharə le mfayatarəka batalenti baharə. ²³Ntəwuna wuobam am ejwankamwunde, ntakotuka osoko obawu chin babuchichin, weh nanəm buchichin binwatə binkyanam katsa. Nkakətə weh binwatə biamutukatsa, yira esəmayi ewuratə yi ntəwu be wu obamkəm. ²⁴Ndəka obawu akotanə talenti fumoha amba ejwande, "Ntəwu obam, mehnletaka ndə aweh ntəwu etakandə obo ozənzanam ejayi odədosu, okwabokunəm ejayi odəsəsakəsə. ²⁵Nllo-buchatə nki miyin ha ntanə talenti wube ndənə mfumbusunəwu ofushunkəm, le-kin-watəkibe kirəha. ²⁶Ntəndu obam am-ejwankamwu ndə, weh oba wu bəṣəba enyarə, oletakande mehnzənzənəm ejayi ndə dosu, meh nkwatanəm ejayi ndə səsakəsə. ²⁷Miyin ha osatahandəma bilengəbim ba bonto baekətə bilengə bəsə nkyasəbanəha, nsa fayatarə ka bim kasa. ²⁸Miyin ha kotashi talentindu kanako bihanə oba wu anəba, ba talenti oyouwatəha. ²⁹Nki wu annə biki baka hatarəwu, aka faya amutu, Ndəkeh bərə wu ada bakinwatəsə, nki annə biki baka kotaki. ³⁰Lofanə oba wu bəṣə wu egyunkyum efu yi ezombukunko ejya yi egya bokushi ba enəfa angi. ³¹Mbweh wu nwanə wu ntə anaka banə kifanzə kina ko bokushi ba ba kəsə bana basəso, anaka dunshi eta yi engum yina katsa. ³²Bonto basəṣə barəkunkobaka tabawurabo ekundu yi na, aka go bo fumo-fumo bəsə ntəwu echuku bichukutu anə ganəm ba minge ba ebii. ³³Aka katə ba minge obo wu kayana, ndəkə ebii ha kambese wuna. ³⁴Mbwehndukatsa ngum anaka jwanka ba obowu kayana wuna, banə, bən ba bi fayaanə echin yi tem, ba, yi ranə fərə wu obam wu engum wu bana nayansəhanəbən eyerə yi bərə. ³⁵Inki nnangwanəm ezo bim hame bieya, nnangwanəm onta binahameh ənwa, anarəmeḥ eyuku binhameh ejayi etsa. ³⁶Nnarə kiboru binsorusumeh, Nna bən binlechumeh, Nnarə efinkenko binbalemeḥ. ³⁷Miyindu mba buchichin banaka kotu ha wu nde, "Toyo a eboyi aha, kinalenəweh ba ezo kina hanəweh bieya, bere onta kinhaweh onwa. ³⁸A eboyi aha kinalenəweh eyuku kina haməweh eia yi etsa, bere kiboru kinsorusuweh. ³⁹A mbweh wu aha kinalenəweh eban, ba efinkekum kinabalenəweh. ⁴⁰Miyin ha ngumdu anaka kotuhabonde, buchichin ənjwankanbən, ki binaha zəkənə wute bondobam bangwakunko binahammeh. ⁴¹Amka jwanka ba obowu kambese wuna nde, chunwanə mah hanyin bən bonto ba eja, ngutumə oguchu wa bakə-bakə wu bana na nyansənə nki otətə wu asugu bokushi ba bakesə bana. ⁴²Inkii Nnangwanəm ezo, bineh hameh bieya su, Nnangwanəm onta, bineh ha meh ənwa su. ⁴³Nnaba eyuku, bineh hameh ejayi etsa su, kiboru, bineh sorousumeh su; eban ba efinkenko bineh nwankəchumeh su. ⁴⁴Banaka kotuhawunde, Tə'o, a eboyi aha kinalenə weh be ezo mam, ba onta, eyuku mam, kiboru, ebanko mam, efinkenko, ndəke kineh tanshi weh su. ⁴⁵Anaka kotu ejwanka bo nde, "Buchichin meh jwankan bən, kinwatə ki bidə nahatami wute wu bangwa kunko sunya bidə nahameh su. ⁴⁶Bangwa banaka ngutu eyakə yi bakə-bakəkunko, ba bahanə buchichin ha banaka yira edumyangə yi bakə-bakə.

26

¹Abəsə yeso a mansə nə ejua engya ha, am juankam bakəsə banabo nde, ²"Biletaka nde ashikə esə ehiaərə ndəke eda yi ekyakəsə eka ba, aminyindu baka ha nwan wu ntə ndəke baka bandə wu. ³Nki minyindu ha ba pasto bokushi ba bonto ba banzə ba səsə bam bokuna bərə pasto wu kuta banə tongu nəmkaɣafa. ⁴Bam agwana bəsə baka ko fumbusu ta nə yeso ndəke biaka wura wu. ⁵Bam juana nde, "Ada mbwe wu eda yingy hasu nki bonto baka nəngataba enyuna. ⁶Mbwe wu yeso ana nə betanya obam wu saminu wu eban yi hyang. ⁷Embajeba yerə ba mbwe wu adum nə kilatə ki eya katsa, okasə omodu am yira ba, ba nkakə wu eta ogutsa am chimbi sha ofu wu Yeso katsa. ⁸Abəsə bakəsə bana ba lenə minyi ha, bam juande, "ofu ndu ebyasə engya ha ama nki enye? ⁹Ema nyanzə cika nde basa gutsaya nkakə ongwa ha ba bilengə bi amutum ndəke baka gaha bonto ba banə ba eshi. ¹⁰Abəsə Yeso aletanə enəmana yiba am juankam bo nde "akana enyi binə tonsunəm okasə wungwaha? A naka kinwatə ki cin nki meh. Birə ba bonto ba eshi bangwa mbwe wu səsə, meh nkə dum ba bən mbwe wu səsə su. ¹¹Nki mbwe wu a chimbi sha nə nkakə wungwa mbingi wum katsa ha, ana minyindu nki abəsə basaka yii nə me. ¹²Bucicin me juankan bən, eja yi basaka tandə nə enka yi etarə yingya bərə wungwa wusəsə, kiwatə ki okasə wungwa ananə baka yuton yi nki egakon bu. ¹³Fumo oyuatə mbe baharə kunko, eedəkə yina a Yauda Iskariyoti, am ndə bərə ba pasto ba anka ¹⁴am juande, "A enyi binə biki bika hanə meh adum nde nha bə wu nya?" Bam makə hawu bilengə bi kuta okuməntə mbe oyuatə. ¹⁵Mbwe wungwa katsa ha am yarəshi enənga eefyarə yi aka hanə wu

bobo.¹⁷Gwa kigutsa ki eyarē eda yi egakē bakēse bana bam ba bārē Yeso bo yende, "A omuwu aha onē kotun nde ki katē nyansē weh eja yi oka yanē bi eya bi eda yi egakē?"¹⁸Yende, "yirandē nē ngungyu wungwa kēm bika fa ntē omodu bika juabu nde, "Ntē wu eshangkya ajuande, "mbwe wu a naka anshushua. Nka ya eda yinekyakēsa kabe ba bakēse bam.""¹⁹Bakēse bangwa bam nnajeba bēsē Yeso a juankan nē bo, bam katē nyansē binwatē bi eya mbi eda yi ekyakēsa.²⁰Bēsē meleme ananē, am dum nki eya boku ba bakēse bana oyuatē mbe baharē.²¹Mbwe wu bana yanē ha am juande " bucicin nnē juankan bēn, fumo ante oban aka ha chimbinde me.²²Bam na esēma erākē, wahama am bihingwa wu nde "nletaka ada me su, bārē too"²³Am kotu yende "wu anēfashinēm obo ntuka fumo bameh a wundu aka ko ha nē meh ba bonto.²⁴Nwan wu ntē aka ngutu bēsē nyakē katē nē ofu wuna wu katsa zākē minyindu ha, eka bihiyafa ntē ndu baka fuayata nēmeh ebandē nginakēmha! Ema nyanzē chika nde basa dē bwa ntē ndungwa su."²⁵Yauda ndu aka ha cinbind n wu ha am juanden wunnde " we ntē 'wu eshankya, bere amende?" am juankan wu nde "ojuana ka ba ofu wube"²⁶Abēsē banē yan ha, Yeso am tachunwa bi eya, am fa sha alam wu echin, am ketē gashi. Am ha bakēse bana, am juande "kota ne, ya ne kingya ha, a egungyu yim."²⁷am tachunwa ntukandu, am takotu, am ha bo, am juande, "nwanē bēn ba sēsō.²⁸Nki kingya ha a kinemkim nua juana katē, ki bana chimbishi nē nki esēzēka ebēsē yi bonto amutu.²⁹Aminyindu ha, me njuankan bēn, nkē nwa tarē bun mongoomo mu essangē yi bitē yingya ha su, tusande kigusa ki kisaka nwanē mu faa baku ba bēn enggun yi Too wum kunko."³⁰Abēsē ba fanē adākē, bam ngutu ndutu wu zeitun katsa.³¹Yeso am juankan bo nde "Bēn basēsē bika ndukun nki me, buchu wu nna ha nki meh, nki erē enyakē, "Nka musaloka ntēndu eleecu bi, bicukutunbi bika satākē".³²Zekē minyindu kakata wu nbinkeka nya, nka yaci ekondu ba bēn endē galili³³Bituru am juande "dumzākē nde basēsē baka gwa nki wehenya, meh nkē gwa su."³⁴Yeso am juande "bucicin meh juankan weh buchu wu nna wu ngwaha baka jua zākē ma nde ezākē ema tongu ha, oka dasē meh oguru kitatē."³⁵Bituru am juankan wu nde, zēsē nde nka kii bokuchu ba weh nya nkē dasē wehsu . Bakēse mba ba shikē nē ha bam juana ngwa miyindu nwe.³⁶Yeso am ngutuchu bobo eja yi banē tongunēm Getsamani, am jua ba bakēse bana yende, dumshinē hanyi, me nka sondu nwandē nkyanam nka nondu Esangē."³⁷Am tashi Bituru ba bondo baharē ba Zabadi bokushi bu'u, am yarē efaya esēma yi eruhua bokushi ba emotsu.³⁸Am juankanbo nde, nrē ba efufotu esēma yim kunko bang tusa ekii. Dum nē hanyin ba etashi bokushi ba meh."³⁹Am dantē le nde ekondu nkyanam am gwa shi bushi buna katsa, am nondu Esangē yende, Tem ekanatami nya, halokashi ntuka wungwa ha a kyakēsa meh. Zākē minyindu ha, a da envmana yim baka batēsē nē su, amadum jeba enēmana yi beh."⁴⁰Am kyasēndē bārē bakēse bana am fandē bo ba enumbuēm kuyoto, am juankan Bituru nde "weh, bikenatami ezēnza cuba mehsu zākēmbwe fumosu?"⁴¹Nwankē chunē boku ba enondu ndēke bika pērāsē egwa yyira emakē lekunko. Otētē oma kotuka, egungyu eda ba ankasu."⁴²Am kyasēnde yi kiharē katsa am nondu, yende, "weh Tem yim, adum ndentuka wu ngwa akē chi kyakēsa ndē nka nwajeba wu nya enēmana yibe ema yisheshi ma."⁴³Am kyasēba, am fakyasēbo kuyoto kēm, nki ashiwaba ama ruhuaka nga.⁴⁴Am katē loka kyasēbo am ngutu kyasēba yi kitatē katsa enondunēm ejuanan essangē yi ejua fumo.⁴⁵Yeso am kyasēn faba bakēse am juankanbo nde "tusandē mpungwa ha bi numubu shin tan kuyoto ba edum nyangē? Lenē mbwe ama anshushua wu baka ha chimbinē nwan wu ntē abo wa bonto ba ebēsē kunko.⁴⁶Chunwanē nde kingutu. Lenē, ndu aka ha chiminē me ha ama anshushu."⁴⁷Arē ejua kēm Yauda fumo ante ndu oyuatē mbe baharē ha, am ba. Bonton amutu beyi ba boku nē buu bārē ba paasto ba anka boku ba bonto ba banzē ba bonto. Ba koka afaa bokushi ba bitē.⁴⁸Ntē ndu aka ha chimi ndēnē Yeso ha, a kyaka bo nde "ntē wu nka nkamuna konē . konē wu"⁴⁹Obondu katsa am ba bārē Yeso am juande, "etongbiye-e, Ntē wu eshankya" am sosu ozoku wuna.⁵⁰Yeso amjua bu-u, "wasēssem, na ki ebanē nde ena ha." miyindu ha bam ba, bam ha abo waba bam hakoshiYeso,⁵¹Obondu katsa, fumo wu ana nē bukushi ba Yeso ha am aka obo wuna, am tachinwa adawuna, am gwatē tachinshiya otu wu oba pasito wu kuta.⁵²Yeso amjua, bu-u, "Fakashi adawube okwam wuna kunko, nki wahamam wu akonē ada wundu nwe a ba ada aka ki nē.⁵³Enēmanan nde me kē tongun tami Tem, wundu ha an tēmasē sha bakēse ba anka wu abetē ba baka cinē oyuatēn mbe baharē?⁵⁴Dēke omuwaha baka fa yishshi eya ngi, yende ema dum je baka nde engya ha aka gwa.⁵⁵Ambwe ndungwa katsa Yeso am juanka ebukuna ngi, "Bi baka ba ada aba bitē nki eko me bēsē Ntē wu buyii? meh dumnē ba bē eyika yi sēsē otuta wu enyade kunko meh shankya nēm, dēke bidē ko meh su."⁵⁶Dēke yingya egwanēm nki efa yishshi kiwatē nki bonto ba eha enka ba nyakē katē nē." kakata wu engya ha bakēse mbo bana bam katēloka shiwu ban longuntu shi.⁵⁷Nbo bana konē Yeso ha, bam tandē wu bārē Kayafa pasito wu kuta, ejingi bonto ba enyakē aba bonto ba banzē ba amutu wu bonto ba bokuna nē.⁵⁸Ndēke Bituru ame batēsē wu ejida, ta tusandē antendu obam wu ngum. An yirandē ante am dum boku ba bonto ba anka nki ele ki kika cimiya nē hanyondu⁵⁹Mbwe ndu wungwa katsa ba pasto ba anka ba bonto mba anka bam yarēshi efiarē yi awura ofu wu Yeso katsa.⁶⁰Badē fwayata su zākē fumo ezākē nde bonto ba eha ekotuna yi awura bana ba mērēsē ka. Kakata bonto bomonbo baharē bam cimbiya⁶¹Bo yende, "Ntē wungwa oka sērēsē otuta wu enyade Esangē, oka lookyasē wu esē etatē kēm."⁶²Pasito ndu kuta am cunwa ete am jua bu nde, "okē jua kinwatē kimosu? A ekotuna yi ahanyi mam banē nan weh?"⁶³Yeso adē ka eya su. Pasto wu kuta wungwa yende, "Nkotu haka weh ba edākē yi esangē yi enyangē, juankan bēsē a weh Almasiwu, nwan wu Esangē."⁶⁴Yeso am kotu hawu, ojuanaka ba ozoku wube. meh juankan weh, kaka wu mbwe wungwa oka lah nwan wu ntē edumnēm obo wu kayana wu ekya,ebanēm kifuku ki abetē kēm"⁶⁵Pasito ndu kuta am sarēsē ebarē yina yi esoru, yende, "A na date! bi nēnga tarēnēm enyi yi engwa tarē? Lenē, mpungwa bi ngwaka edate ngi.⁶⁶A enyi enēmana yiban?" Bam kotu bo yende, "A yesa ka ekii.⁶⁷Bam yuruko wu ba azongu kubishi, bam bunbu wu, bam mambuku wu ba abandē waba,⁶⁸Bo yendē, juankan katē ba bēsē, wweh Almasiwu. A anu a musa nē weh.⁶⁹Bituru edumnēm obam ndu kunko, obbaa nwan wu okasē am ba kanako yende, "weh nwe orē ba Yeso wu galili."⁷⁰Am ya abē ekondu yiba basēsē, yende ndē leta ngwa kiwatē ki onējuananēm katsa su."⁷¹Am cunwan ecimi eben katsa, hanyo nwe nwan wu okasē obaa am le wu am jua ba bonto ba banē hanyo "Ntē

wungwa ha anarə ba Yeso wu Nazarati." ⁷²Am yabun abə, tusaba ebutsa, yende, "Ndə leta ntə wungwa su." ⁷³Kakata wu mbwe nkyanam ba banə temnəm bu bam ba anshushua ba Bituru bam jua bu nde, "ema ko ka bucin a weh fumo wu ba kəm, nki enəm yibe ema puuka we." ⁷⁴Am yarə shi ebutsa yi ozoku wu bəə, aka juananəm nde, ndə leta ntə wungwa ha su," aba ndokatsa ezakə emtongu shi. ⁷⁵Bituru Am nəmanashi ba etarə yi Yeso ana juankan nə wu, "Ezakə eka tongu zəkə ha oka ya abə wa eleta meh oguru kitatə," Am cimi ndə kubin am gya bang.

27

¹Bəsə ki yika nə, ba pato ba amka basəsə babonto ba anka ba obirə kəm bam ngwana bəsə baka katə boku nə azogu nde bama wura wu. ²Bam kandə shi wu, bam handə wu bagomnu Bilatu. ³Mbue wu yauda, wu ana gusayanə wu, a lenə bama mbəka ka ejua nde bama wura yeso, am nənga egwa kyansən nde oma haka kyasə ata wa anwenzerə wabana hanəwu okuməntə mbe oyuatə wa ba pato ba amka bokushi ba bonto ba anka bangwa bana hanə wu ha. ⁴Yende, "Nnaka bing bibəə ba ntə wu adənə ena ebəə su" Bonto mbangwa bam makə wu nde, yibasə kunko enyi, Ngwa shi bi wendu. ⁵A lo katəshi bilengən bi ashindo otuta ndu edekəm am katəlokashi bo, am ndə am rukesəshi ofu wuna. ⁶Ntə wu anka ndu ba pato amtacunwa bilengən bi yende, "Ada yere-yeresu okingə kunko nde ki fa bingyaha edudu kəm, nki a bilengə bi kinəm. ⁷Bam ngwana ba egungyu yiba, bam ta bilengən bi bam gusa tashi eja bəə ntə wu ezonzu asuna nki eyi eyuku. ⁸A nki miyin bam tongushi ejangi eja yi kinəm sətə mpungwaha. ⁹Binwatə bi bana juananə ozoku wu ntə wu eha ekum Irimiya kunko eyishe nə nde, "Bam ta bilengə ata wa nwen-nwen okumənti mbe oyuatə ogutsa wu ba Isərela bana fanə ofu wuna katsa. ¹⁰Bam ha nki eja yi ntə wu ezonzu asuna, bəsə wu eyuanmshi ana hanə me eya. ¹¹Yeso am tanshi ekondu yi gomna, gomna am bihi wu, "A weh ngum wu Bayauda ?" yeso am kotu hawu, "Abəsə ojuanə". ¹²Bəsə ba pato ba anka ba bonto ba anka bana bihinə wu, a nadə kaha bo eyasu. ¹³Bilatu am makə wu, odə ngwa okingə wu banə batəsən weh busu". ¹⁴A də ekahalewu eyasu zəkə nkyanam, gwomna ndu am yira egishu bang. ¹⁵Mbue wu eda yi gomna anə ha cimiyanəm ntə wu ba finkyə nə fumo wu bontonbo ba cia nə. ¹⁶Mbwe wungwa katsa barə ba ntə wu buhi ba letanə anəyanəm efinke, wu banə tongunəm Barabas. ¹⁷Bəsə ba bokunanə, Bilatu am makə bo nde, "a anu binə kotun nde nloka hababə, Barabas, bere yeso wu banə tongunəm Almasiyu". ¹⁸Nki a leta ka ba tabawu nki ba shinəwu nya. ¹⁹Bəsə a dum nə eji edum yi okingə katsa, okana am təmasə fandə wu nde, " cimi bing bi ntə, wu a adnə ebəə wungwa kunko , Nki ngwatsa ka eyakə yi azem ofu wuna katsa. ²⁰Mbue ndungwaha ba pato ba anka ba bonto ba banzə, bama sofa ka bonto nde a lokahababo Barabas, bama wura yesu. ²¹Gomna ndu am bihi ngwa bo, "A anu binə kotunəm nde nloka ha bən" Bo yende, Barabas. ²²Bilatu am jua bobo nde, "A enyi yi nka nanə ba yeso wu banə tongunəm Almasiyu ha, Basəsə bam kotu, "Bandəhə wu. ²³Am jua nde, "Nki enyi, a ebəə yi aha, a nanə" Bam kotu, eyagang, Bandənə wu". ²⁴Bəsə Bilatu alenə aka də natami kinwatəsə nki eda yi enana eka cunwatamishi, am ta mongomo am yuamshi loka shi abandə wana wo ekondu ngi ba, yende, "ndaba ebəə, kinəm ki ntə wu adanə ebəə wungwaha su, Nanə kinwatə ki bi kotunə. ²⁵Bonto basəsə bam jua nde, "kinəm kina kima dum afu wabasə katsa bəsə ba bondo babasə. ²⁶Am loka hababo Barabas am warə shi yeso bisangənə am handə wu bobo ndə ke baka bandə. ²⁷Bonto ba ekangərə bam takoshi yeso bam tandə wu ejingi ba ekangərə banə bokunanəm banə nanəm cue wuba. ²⁸Bam shu loka shi wu, bam farshashi wu ndarə wu huang. ²⁹Bam fasha wu ndarə wu ayakə kafa cində ofu wuna, Bam hawu kitə ki ecu obowuna wu kayana, Bam gwa gunshi ekondu yina baka gen wu, ba ejua nde, "Esə yibe ema daha, ngum wu Bayahuda. ³⁰Bam yuru kowu ba azongu, bam kotanshi kitənki bam musa fasha wu elakatsa. ³¹Kakata wu ba geejanəwu, bam takacunwa ebarə ngi ba locunə wu ha bam sorusu kyasəshi wu ebarə yina, bam ta cində wu eji baka bandə nə wu. ³²Bəsə ba cimiyanə kubin, bam faba ntə mondu wu, Bakurame edəkə yina a Siman, wu bana tako shi nə nde andəcu bobo ndəke aka cuata elendəgi. ³³Bam tusandə ejimongi banə fongunəm Golgota, eja yina ha nde, "eja yi mufifiotu". ³⁴Bam hawu mongomo mu fiyong mu ba bikəsənə ba bi elula, Bəsə a dukusu nwanə am dasəshi enwa. ³⁵Kakata wu ba bandə wranə wu, bam lo edoo nki ebarə yina yi esoru. ³⁶Bam dumshi baka leyan wu. ³⁷Bam nykə katə shi ofu wu na katsa binwatə bi ba konə wu katsa, "Ongwaha a ngum ndu ba Isrela. ³⁸Bana bandə wu ba bonto ba buhi baharə, fumo kayana wuna fumo kambese wuna. ³⁹Bonto ha banə cinəm baka lekəkən wu baka jikerən afu. ⁴⁰Baka juanande, "wendu ojuananə nde okasərəsə otuta wu enyade omlokyasə wu esə etatə, tamshi kwe ofu wube, Adum nde a we nwan wu Esangə nya, cisha elendə yingya katsa. ⁴¹Amiyindu ba pato ba kota bana banja nə wu ansha, ba bonto ba enyakə ba bonto ba banzə, baka juanande. ⁴²A tamshi ka bomonbo adə tamshi tami ofu wuna su, a ngum ndu ba Isərela, a cisha kəma, elendə ngi katsa, kika habucicin bu. ⁴³Bəsə a kotu fananə ba Esangə ngi, ema ta cisha kəma wu, nki a jua nde, "Meh ba Esangə a fumo. ⁴⁴A miyin du bonto ba buhi ba bandə cu nə wu boha banə elekəkənwu. ⁴⁵Gwa a tan Esankatsa effu em facu wurashi, berə ogokufumo tusandə mbwe bi lengə bitatə bi mereme. ⁴⁶Mbwe bilengə bitatə bim nashi ha, yeso am tongunwa eya gang nde, "Eli, Eli lama sabaktani, egah yinayi nde, "Esangə yim, Esangə yim, olelokame ndeyin. ⁴⁷Ba banə temnəm anshu shua bam ngwa miyinha, bo yende, "A tongun Iliya. ⁴⁸Abando katsa omondu am tuwarə ngutu am ta ko shi banfiere ba eyua am dotufashi mongomo mu fiong kunko am katə shi ozoru katsa am hanwandə wu nde a nwa. ⁴⁹Ba bashikenə ha bo yende, "Halokanə wu ki letan səsə Iliya ndu aka shuwa tamshi wu. ⁵⁰Yeso am nharə ba eya yi anka amlokashi otətə wuna. ⁵¹Ebarə yi etacu eben yi otuta wu Enyadeh om sarə ga shi kihyarə yarə abətə cisha ashindo, Ollo am shishekə, ata am tekəkə. ⁵²Ezom em baka, bonto ba bana numbunə kuyoto amutu bam binkyə. ⁵³Bam cimiya ezom kunko kakatawu ecunwaba yina, bam yira ngungyu wu sheu kunko bam makə kya egungyu yiba ba bonto amutu. ⁵⁴Bəsə ngum wu ba ekangərə ba bonto ba banə leyan yeso ba lenə eshishekə ngi berə ba binwatə bi bina gwanə, bam loucatə bo yendə, "Bucicin ongwa a nwan wu Esangə. ⁵⁵Bikasə amutu ba bana batəsə nə yeso Galili kəm ndəke baka nwanə cu wu bama temka eji da baka leyanəm. ⁵⁶Bonbo kunko Maryamu Magdalin, Maryamu man ndu Yeso ba Yusufu, ba man wu bondo ba

Zabadi.⁵⁷Mereme ntə mondu wu mfa a ntu wu Arimatiya am ba edəskə yina a Yusufu wundu nwe a kese wu Yeso.⁵⁸Am ndə bərə Bilatu enondu nde a hawu mbingi wu Yeso, Bilatu am ha eya nde bama hawu.⁵⁹Yeso am tashi mbingi ndu, am locushi wu ba ebarə yi sheu.⁶⁰Am fa yirandə wu ezom yi a nayansə katənə eta emongi kəm, Am bingərə taba eta yi kuta eben ngi ezom katsa am ngutushi.⁶¹Maryamu Magadalin ba maryamu wu fumo ha edum nəm ezom ngi gungyu.⁶²Kiyika cunwa ha, kakatawu kigutsa ki enanyasa katə, ba pato ba anka ba Bafarisa bam bokuna ba Bilatu.⁶³Bam jua nde, "Ntə wu obam, ki ngakoka mbue wu ntə wu eyesə bonto wungwa ananə ha, ana jua nde "kakata wu esə etatə Nka cunwa".⁶⁴Nki miyin, ha eya bama nwankəcu ezom yingya esə etatə, miyin sunya ba kese bana baka ba hitashi wu, baka makə bonto nde, A cunwa ka akum kunko, Ndəkə yi eka gwanə egyukushu katsa ha eka bihya ci yi ena gwanə ha.⁶⁵Bilatu am makə bo nde, "Tanə bonto ba elecu eja, lecuən bəsə bi ka natamins".⁶⁶Bam ngut bam lecu ezom ngi, bam musa katə etam yiba ezom ngi katsa bam nwankə cu yi.

28

¹Npungwaha kakatawu Asabat, Kibanma eyika yi kigutsa ki fumo esə yi echon mbe ehiare kəm, Maryamu Magadaliya ba Maryamu wu fumo ba ban nde ba ley ezom ngi,²Olo am eshisheke ba anka nki kese wu Essagə a shuwa ka, a bingərə loka ka eta ngi ezom am dumshi katsa,³Kifanə (Onwomuno) wuna wende a ehare yi ogwa ebarə yina wende wende a wuratə yi mongomo mu abumbu,⁴Bonto ba enwankə cu ejangi bam tayingə nki buchatə bam dum shi wende akum⁵Kəse wu Essangə am make bikase bagwa nde, kadə lone buchatə su nleta nde binəga ban Yeso wu bana bande katə nə elengə katsa ha,⁶Ada hanyi su, a cunwa ka bəsə kəse ona a juana nə, ba nde bi ley eji bana numbusu nə wu,⁷Nde nə Pyapya bi makə ba kese bana nde a cunwa ka akum kunko lenə andə ka Galili Hanyo bika lenə wu ley nə makə ka bən.⁸Bikasə bangwa bam na pyapya bam katə loka shi ezom gi ba buchatə ba anworu bam tuware make ba kese nbo,⁹Yeso am kacuba bo yende me tan bən bikasə bam ko shi aguru wana bam nyade wu,¹⁰Yeso am juanka bo nde "kate lonə bucatə su, nde bi make bondo ba mom bama nde Galili, hanyo eji baka ley nə meh"¹¹Nbwe wu bikase bagwa bangutu ne, bonto mbo, mba elecu eja bam yirande bam yirande bam yiraned ngugyu ndu kunko bam make bonto ba anka ba ba Pato bi nwate bi ba gwane,¹²Ba pasto bam bokunashi ba bonto ba banze bam makəkana nsere binwate nbingyaha katsa bam ha bonto ba ezənza bilengə bi amutu.¹³Ba makə bo makə nə bashikə ne ha nde ba kese ba Yeso bama batsa ka bucu ba yita shi ekum ngi nbwe wu kina nbwe wu kina numbu nə kuyoto ha¹⁴Ekum yigyaha emtusafa gomna nya, kika yekə wu kin mu tashi enemana yina kin gashi bən ba ehishu.¹⁵Bonto ba elecu bagwa bam kota bilege bihyaha kinwatə ki ba makə nə bo, Ekum yigyaha emacikənə ka Bayauda kem rusa ba nna.¹⁶Ba Kəse bana oyuatə nbe fumo bam ngutu shi galili ndutu wu Yeso ana makə nə bo.¹⁷Bəsə ba lene wu bamfen (gun) ha wu bomombo ha bam eyanəm abə¹⁸Yesu am ba fa bo yende " Ekya yi enə abətə enə abətə ba ashindo yi səsə bama ha ka me,¹⁹Nde nə bi nka kya bonto ba səsə bika cimbin nbo mogomo mu shew, ba edekə yi tətən ba yi nwan bayi otətə wu shew,²⁰Shankya nə ba bama batəsə binwate bi makə kya nə bən bi səsə ley ne nre bə etusa egyukushu yi bers